

BOZSIK
YVETTE
társulat

NYARALÁS

EMLÉKÜL KERESZTAPÁMNAK

ELŐADJÁK: A BOZSIK YVETTE TÁRSULAT ÉS VENDÉGTÁNCOSAI

ZENE: PHILIPPE HERITIER

KOREOGRÁFUS: BOZSIK YVETTE

2019. OKTÓBER 24. NEMZETI TÁNC SZÍNHÁZ

AZ ELŐADÁS LÉTREJÖTTÉT TÁMOGATTA: NKA, MMA, EMET

NÉGYSZEMKÖZT

- 4 A CÉL, HOGY ÉN IS JÓL ÉREZZEM MAGAM
ÉS A VAGANOVA-MÓDSZER IS
- BESZÉLGÉTES VOLF KATALINNA,
A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYESÜLET MŰVÉSZETI VEZETŐJÉVEL
- 12 AKKOR FOGOK RAGYOGNI, HA ÖNMAGAM VAGYOK!
- BESZÉLGÉTES SCHUMICKY ENDRÉVEL
- 20 AZ UTOLSÓ PILLANATIG AZ REZONÁLT BENNEM, HOGY
EBBŐL AZ ALKOTÁSBÓL NEM LESZ SEMMI!
- BESZÉLGÉTES GODA GÁBORRAL

MESTEREK

- 7 PATÓCS KÁTÓ IS ELMENT
- GARA MÁRK VISSZAEMLEKEZÉSE

ÉLETJELEK

- 11 TÁNCMŰVÉSZEK AJÁNLJÁK

REFLEKTORFÉNYBEN

- 8 #BOYSDANCETOO
- A FIÚK IS TÁNCOLNAK,
AVAGY „A KISFIÚ NEM KISLÁNY, MÉGIS BALETTOZNI AKAR?”
- 24 FORRÓSZEGIEK 1989, 2019
- 28 70 ÉVES A HONVÉD EGYÜTTES
- SZÜLETÉSNAPI KÖNYVKÖSZÖNTŐ
- 32 JELENTŐS MÓDSZERTANI FEJLESZTÉS ZAJLIK
AZ ALAPFOKÚ TÁNCMŰVÉSZETI OKTATÁSBAN
A TÁNCMŰVÉSZETI EGYESÜLET IRÁNYÍTÁSÁVAL

VILÁGSZÍNPAD

- 15 GÖTEBORGOPERANS DANSKOMPANI
- AHOL VIBRÁLÓ A TÁNCÉLET

TANULMÁNY

- 16 LIDANCEFEST2019
- A FORMABONTÓ ELŐADÁSOK SEREGSZEMLÉJE

LÁTTUK

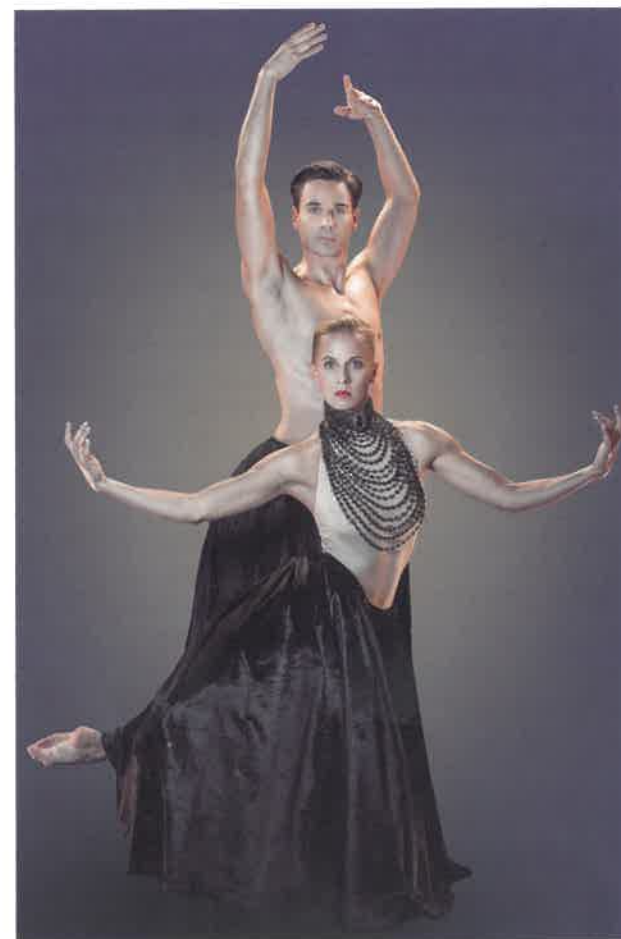
- 18 A KELETI SZÉL EREJE
- GODA GÁBOR: A SZÉL KAPUJA
- 22 PERVERZEK ÉS BÁBOK, AVAGY ÍGY ÉLÜNK MI
- KULCSÁR NOÉMI: FAUN / PETRUSKA
- 35 LENDÜLET KIFULLADÁSIG
- A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYESÜLET
IX. ÉVFOLYAMOS BALETTMŰVÉSZ-HALLGATÓINAK
VIZSGAKONCERTJE

TÁNC ÉS EGÉSZSÉG

- 36 TÁNCMEDICINA
- EGY TUDOMÁNYÁG A MŰVÉSZET SZOLGÁLATÁBAN

TÁNC ÉS MÉDIA

- 40 YULI - BILLY ELLIOT MADE IN HAVANNA
- 42 KÖNYVJAJÁNLÓ

CÍMLAPON:
GYURMÁNCZI DIÁNA ÉS JEKLI ZOLTÁN,
A 40 ÉVES GYŐRI BALETT MAGÁNTÁNCOSAI

Gyurmánczi Diána: Győri vagyok, így ahogy megjelent a tánc az életemben, a kezdetektől egyértelmű volt számomra, hogy egyszer a Győri Balettnél szeretnék elhelyezkedni. Egyik mesternőm is a társulat alapító tagja volt, ennek köszönhetően anyatejként szívtam magamba gyerekkorom óta az itteni művészeti stílust. Nagyszerű szerepeket kaptam Velekei László művészeti vezetőtől, emellett lehetőségem nyílt számos külföldi koreográfussal is együtt dolgozni.

Jekli Zoltán: A Győri Balettet a társulatról készült egyik filmben láttam először még a Táncművészeti Főiskolán. Nagyon megragadott, és amikor diploma után együttest kellett keresni, eszembe jutott, mivel nem voltam az a nagyon klasszikus beállítottságú táncos. Már 14 éve vagyok az együttes művésze, és úgy érzem, jól választottam. Az utóbbi pár évben nagyszerű feladatokat kaptam. Az elmúlt 40 év bemutatóit tekintve a régi repertoárból a García Lorca emlékére készített 1980-as Az igazság pillanata című darabban táncoltam volna legszívesebben.

Fotó: Lakatos János

Volf Katalin

A CÉL, HOGY ÉN IS JÓL ÉREZZEM MAGAM ÉS A VAGANOVA-MÓDSZER IS...

*Beszélgetés Volf Katalinnal,
a Magyar Táncművészeti Egyetem
új művészeti vezetőjével terveiről,
végzős osztályáról
és a Vaganova-módszerről.*

Szöveg: Réfi Zsuzsanna | Fotó: Mészáros Csaba

Úgy tudom, amikor a Táncművészeti Egyetem rektora, Bolvári-Takács Gábor a beiktatása után nem sokkal, talval először említette azt az elképzelését, hogy önt bízná meg a művészeti vezetői posztjal, faképnél hagyta.

Így igaz. Derült égből villámcsapásként ért a felkérés, így amikor szóba hozta, elköszöntem és eljöttem. Nem akartam semmi ilyen feladatot. Ő azonban nagyon kitartó volt, és szép lassan meggyőzött. Korábban ugyanis mindig művész állt az intézmény élén, a mostani az első alkalom, hogy egy elméleti szakember tölti be a rektori posztot, akinek szüksége van egy művészeti vezetőre. Így együtt alakítjuk ki, hogy pontosan mi minden tartozik a hatáskörömbbe. S legalább még fél esztendőn keresztül a segítségemre van mindebben az intézmény korábbi vezetője, Szakály György is, hiszen a jövő tanévben nagyon elfoglalt leszek, végzős az osztályom. Bolvári-Takács Gáborral abban is megállapodtunk, legyen ez az esztendő egy próbaév, aztán meglátjuk a folytatást.

Meglepődve láttam, hogy noha korábban, az Operaházban már régebb óta balettmesterkedett, az egyetemen mindössze négy éve tanít.

Nem is gondoltam rá, mert szerettem az Operát, azt, hogy együtt, szeretetben alakítjuk az ottani művészeti életet, a közöséget. Aztán mindez megszűnt.

Művészeti igazgatóhelyettes lett, aki 2011-ben kiállt a társulatáért, s ezért felfüggesztést, fegyelmit kapott, amit bár fél évvel később jogszerűtlennek ítélték, nem lehetett könnyű átélni azt az időszakot.*

Azokban a hónapokban sok mindent megtanultam magamról. S bár nagyon fájdalmas idők voltak, tulajdonképpen részem volt abban, hogy megbukott egy idegen balettigazgató és egy kormánybiztos... Miután rendeződött a helyzet, még táncoltam valamennyit, de már levezető szakaszban voltam. Szerencsére tényleg kitáncoltam magam, nem maradt hiányérzetem. El is fáradtam, hiszen az utolsó években a tánc mellett balettmesterként is dolgoztam. Aztán következett egy olyan Rómeó és Júlia, amikor a hat szereposztás betanítására három hetünk volt összesen. Megtettük a dolgunkat, de ebbe az iszonyatos hajszába belebetegedtem. S ekkor azt mondtam: elég. Nyugdíjas táncos lettem. Elegem lett a balettből. Egy éven keresztül nem csináltam semmit, csak élveztem, hogy végre negyven év után nem kell állandóan alkalmazkodom, nem kell folyton-folyvást nyújtanom, s nem mondják meg, mit kellene csinálnom.

Elegem volt az örökös megfelelésből, az elvárásokból, az idő szorításából. Hiszen gyerekkorom óta ezt csináltam.

Nem hiányzott a balett-terem?

Az nem, a mozgás azonban igen. Jelzett a testem. S ekkor hívtak az egyetemről, hogy menjek spiccrepertoárt tartani. Bevallom, nagy kedvem nem volt hozzá, azonban remek csapat, nagyon jó emberek kértek fel erre, Gyarmati Zsófia, Macher Szilárd volt az osztály balettmestere, s ők biztosítékot jelentettek nekem. Tudtam, számíthatok rájuk ezen a számomra ismeretlen területen. Biztonságban éreztem magam mellettük. Helyes osztályt kaptam, így a kezdés igazán élvezetes lett. Amikor azonban kirepültek a növendékek, úgy váltunk el, hogy semmit sem tudtam az egyetemi

folytatásról. Fatalista vagyok, azt gondoltam, lesz, ami lesz. S aztán augusztusban azzal hívtak fel az MTE-ről, hogy évfolyamvezető balettmesterként számítanának rám. Kértem egy nap gondolkodási időt, s végül azért mondtam, hogy próbáljuk meg, mert korábban, egy helyettesítés alkalmával már találkoztam ezekkel a lányokkal, akik nagyon megfogtak. Már akkor éreztem, hogy lesz még dolgunk egymással.

A hírek szerint irigylése méltó hangulatot teremt az óráin. Legalábbis azok a növendékek, akik nem az ön évfolyamába járnak, mondjuk úgy, hogy irigykednek a társaikra. Visszaidézi egykori mestere, Menyhárt Jacqueline metódusait? Érdekes módon éppen az az érzet jön vissza, amit tőle tanultam. Hasonlóan oktattott minket, mint ahogy most én foglalkozom a növendékeimmel. Nem emlékszem a napi szintű javításaira, instrukcióira, csak egy érzésre, de én magam is ösztönösen hasonlóval próbálkozom. S az osztály maga nagyon jó. Nem azért, mert kivételes képességű táncosok, hanem azért, mert kiváló személyiségek. Annyira küzd mindegyikük mindennap, hogy csak csodálni tudom, honnan van ennyi energiájuk. Mert kiválóan tanulnak, nyelvvizsgáznak, kurzusokra járnak, és közben tiszteltudók, önálló, becsületesek, s még a szakmai alázat is megvan bennük. De ezt nemcsak én mondom rólok, hanem minden mester. Kivételes osztály.

Ezek szerint megszerette a tanítást?

Ezt az osztályt szeretem oktatni, a folytatást meglátjuk... Sokkal összetettebb munka, mint a balettmesteri feladat, a korábbi tapasztalataim azonban sokat segítenek. Művésztanár vagyok, aki a másik oldalról, a gyakorlat, a szakma irányából közelít meg mindent, és ezt nagyon élvezik a lányok. Hiszen kifelé mennek az iskolából, és azt kell elsajátítaniuk, hogy a világban, a pódiumon miként állják meg a helyüket. Nekem pedig azt kell megtanulnom, hogy hogyan lesz magabiztos a tudásuk, hogyan tanuljanak meg mindent az iskolai tananyagból úgy, hogy emellett képesek legyenek varázsolni is a színpadon. Úgy látom, egész jól lavírozunk a két oldal között. Más az iskolai oktatás, mint a művészi munka, meg kell találni az egyensúlyt.

A tanárok is szeretnék frissíteni, nyitni, színesíteni az átadandó anyagot, ehhez én szabad kezet is adnék... Azt is tudomásul kell vennünk, hogy ezek a gyerekek színpadra mennek, ez a lényeg. Figyelnünk kell az egyéniségükre, személyre szabni az anyagot.

Az előző számunkban Roboz Ágnes dicséri a hazai táncművészképzés magas színvonalát, de úgy látja, az itthoni metodika túlságosan ragaszkodik a Vaganova-technika szoros követéséhez és kevésbé támaszkodik az új, korszerű metódusokra. Ön hogyan vélekedik erről?

Nem biztos, hogy ma is a Vaganova az egyetlen üdvözítő módszer. Nagyon sok videót nézek, fantasztikus vizsgákat látok, figyelemmel kísérem az oroszországi képzést is. S azt vettem észre, hogy az iskolájuk a megszokott technika mellett valami mást is csinál, olyat, amiről nekünk fogalmunk sincs. Elképesztő testeket alakítanak, a táncosaik felgyorsultak, dinamikusabbak, vékonyabbak, mint a korábbi években. Magabiztosan tudják az ugrást, a forgást, a lábemelést, a spicctechnikájuk pedig kiváló. Eddig az orosz balerinák kicsit alacsonyabbak, tömzsibbek voltak, ez azonban már a múlt. Hozzám sokkal közelebb áll a nyugati, az angol vagy a francia stílus, így előfordult már, hogy az egyik vizsgámon a Vaganova-metódus helyett inkább mixet mutattak be a gyerekek. Majdnem megköveztek érte, meg is jegyezték a kollégáim, hogy Vaganova nem a barátom. Meg kell tanulnom, hogy úgy oktassak, hogy én is jól érezzem magam és a Vaganova-módszer is. Tanítottam már az osztályomnak amerikai órát, amit nagyon élveztek. Működött a testükön. S ezért is találtam ki, hogy ha bárhová kurzusra mennek, hozzanak kombinációkat. Néha ők tartják a napi órát, amit csak felügyelek, mert ebből is rengeteget megtudok rólok. Sokszor olyan kiváló gyakorlatokat hoznak Londonból, Párizsból, Barcelonából, amit még a vizsgába is beleteszek. Akadt például olyan kombináció, aminek annyira más volt a ritmusa, a mozdulatai, hogy három hétig tanultuk. A volt növendékeim ugyancsak mindig küldenek gyakorlatokat, ezekkel is színesítem a tananyagot.

Ezek szerint gondol a próbatáncokra is, ahol ma már a Vaganova kevés.

Így van. Azt a technikát is alaposan kell ismerni, de másra ugyancsak szükség van, hogy sikerrel járjanak. Egyébként iszonyatosan stresszelek amiatt, hogy mi lesz jövőre ezekkel a remek lányokkal. Nagyon szurkolok nekik, hogy boldog táncosok legyenek, mindegy, hogy

hol. Keményen dolgoznak, bízom benne, hogy meglesz a gyümölcse.

Hogyan látja, mi az erőssége és hol vannak a gyenge pontjai az MTE művészképzésének?

A rendszer jó és működik, nekem pedig az a feladat, hogy figyeljek az öltözőben. Azt vettem ugyanis észre, hogy a balett-mestereknek, pedagógusoknak nagyon jó elképzelései vannak a jövőt illetően is. Nyitva kell tartanom a füleket, hogy mindazt, ami az ötleteiből megvalósítható, beépítem a tanmenetbe. A tanárok is szeretnék frissíteni, nyitni, színesíteni az átadandó anyagot, ehhez én szabad kezét is adnék, persze csak annyira, hogy a megfelelő iskolai kereteken belül maradjunk. Azt is tudomásul kell vennünk, hogy ezek a gyerekek színpadra mennek, ez a lényeg. Figyelnünk kell az egyéniségekre, személyre szabni az anyagot. Szerintem akár át lehetne járni egymáshoz, néha nem ártana a mesterváltás, hogy megtapasztalják, mit kapnak a másiktól. Persze nem akarom felfordítani a rendszert, nekem is meg kell tapasztalnom, hogy jó-e, amit gondolok, belefér-e egy iskolai rendszerbe.

Őn az intézmény művészeti vezetője, s leginkább a klasszikus balettképzésben jártas, de akad két másik terület is: a modern és a néptánc. Kikre támaszkodik?

A néptánc csodálatosan működik, Szurmayné Hortobágyi Gyöngyvér elképesztő dinamikával, széles látókörrel, fantasztikusan viszi a szakot. A modern is nagyon hangsúlyos lett az utóbbi

években, szerencsére ott van Lőrinc Katalin, akiről ugyanezt tudom elmondani. Hihetetlen energiái vannak, tele van ötletekkel. Inkább a féket kell behúzni néha nála is. Dolgom nincs ezen a két szakon. Ha az ő munkájukhoz hozzá tudok tenni valamit, az már remek. A klasszikus balett az, ami kicsit megrekedt, azonban ez a legnehezebb műfaj. Nagytot ugrott előre a világ, s mi ezzel – egyelőre – nem tudunk lépést tartani.

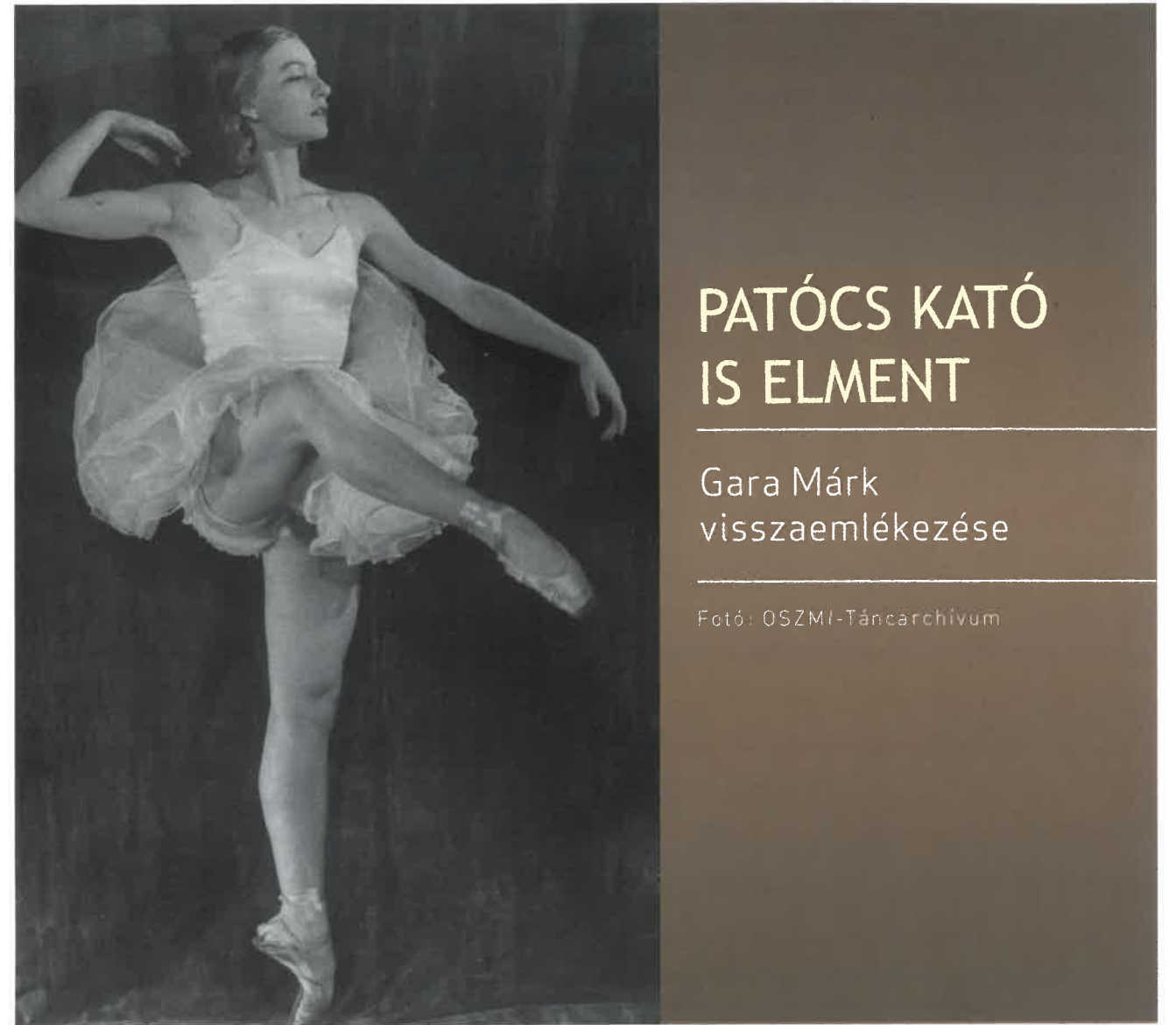
Már akadtak arról hírek, hogy az MTE és az Operaház között új együttműködési megállapodás születik. Ön is részt vett az előkészítésben.

Már túlléptem az egykori sérelmeken, s részben éppen azért vállaltam el a művészeti igazgatói megbízatást, mert a személyemet erre a posztra a dalszínház is örömmel fogadta. Ez a megállapodás fontos, hogy a növendékeink az Ybl-palotában is pódiumra léphessenek, s bekerülhessenek a Magyar Nemzeti Balett tagjai közé.

Hogyan fogadták négy évvel ezelőtt az egyetemen, s mit szólnak a kollégák a mostani kinevezéséhez?

Nagyon sokat erősített, hogy az érkezésemtől mindenki lelkesen fogadott, s boldoggá tett, hogy a szénátus egyhangúan megszavazott ezen a poszton. Mondtam is a többieknek, ameddig minden a szokott módon zajlik az öltözőben, amikor belépek, és nem néma csend fogad, hanem ugyanúgy repül a papucs, felcsattan a hangos szó, addig vállalom. Addig érdemes. ■

* Horváth Ádám, a Magyar Állami Operaház egykori miniszteri biztosa a felügyeletet gyakorló szakminisztérium jóváhagyásával 2011. január 29-én Eldar Alijevvet nevezte ki a Magyar Nemzeti Balett megbízott művészeti igazgatójává. Keveházi Gábort, aki 2010-ben pályázattal öt évre nyerte el a posztot, az előző napon felmentették. Alijev vezetőtársával Volff Katalint kérték fel, aki néhány hét után elmondta, hogy nem ért egyet az új igazgató tevékenységével. Ezután több művészársával együtt fegyelmi eljárást indítottak ellene, amit Ókovács Szilveszter későbbi kormánybiztos – fél évvel később – felmentő határozattal hatályon kívül helyezett – a szerk.

PATÓCS KATÓ IS ELMENT

Gara Márk
visszaemlékezése

Fotó: OSZMI-Táncarchívum

Néhány évvel ezelőtt az azóta szintén eltávozott Hézsó István barátom és kollégám egy nevet dobott be a beszélgetésünkbe. Egyáltalán még él? – kérdeztem vissza. Ez is mutatja, mennyire el lehet felejteni az olyan embereket, akik valamilyen tehetségükkel fogva, jogosan kerültek reflektorfénybe. Természetesen Patócs Katóról is tudtunk, hiszen néhány adat rendelkezésre állt róla.

A mai olvasók, tánc iránt érdeklődők közül már csupán a legidősebbek láthatták őt színpadon. Patócs Kató 1924. szeptember 24-én született. Nádasi Ferenc tanítványaként került a Magyar Királyi Operaház balettegyüttesébe, szüleiével Montevidéóban is élt három esztendeig. Nem biztos, hogy világpolitikailag a legjobbkor tértek haza, de ez az esemény Patócs táncoskarrierjének felíveléséhez vezetett. Az éppen csak 16 éves lány a Babatündérben debütált, Szalay Karola legendás szerepét vette át. Egyszerre táncolt Nádasi mester iskolájában és az Operaház színpadán. Sorra kapta a lehetőségeket a soron következő premierekben, A rózsza lelkében a lányt, a Milloss-féle Álomjátékban (Karnevál) Chiarinát, a Prométheusz teremtőmányaiban Psychét táncolta. Az esetek zömében Tatár Györggyel, későbbi férjével. 1944-ben lett magántáncosnő. Patócs Kató a háború utáni időszakban is igen szép sikereket ért el, a kritikák a Tatár György által koreografált Rhapsody in Blue című darabjukat emelték ki elsősorban. Miután Ottrubay Melinda, az akkori vezető balerina hozzáment Esterházy Pál herceghez és befejezte színpadi pályafutását, Patócsot nevezték ki a helyére. 1946-ban Tatár Györggyel együtt hagyták el az országot, hogy Párizsban lássanak „világot”, de rövid idő múlva az Egyesült Államokba költöztek, ahol az immár Patócs–Tatár házaspár előbb a Broadwayn, majd Hollywoodban talált munkát. Patócs Kató részben négy gyermeke nevelésének, részben a balett oktatásának szentelte életét. 1965-ben jöttek vissza először Budapestre, amelyet relatíve rendszeresen követtek újabb utazások. 1997-ben Göncz Árpádtól megkapta a Köztársasági Elnöki Arany Érdemérmét.

Patócs Kató 2019. január 18-án, életének 95. évében hunyt el. S mint lenni szokott, ilyenkor derül ki, hogy az a „sok”, amit tudunk, mennyire kevés...

Demonstráció a Times Square-en

#boysdancetoo

A FIÚK IS TÁNCOLNAK, AVAGY „A KISFIÚ NEM KISLÁNY,
MÉGIS BALETTOZNI AKAR?”

Hogyan lett egy műsorvezető tréfának szánt, cinikus megjegyzéséből felháborodás és nemzetközi kampány a férfi táncosok elismertségéért és megítélésének javításáért.

Böcs Annamária jegyzete

Amióta a #metoo (Én is!) mozgalom internetes hulláma végigsöpört a világon, a hashtag előjellel ellátott tiltakozások száma megszorodott, és hatására a bullying fogalma (megfélemlítés, kötekedés, zaklatás stb.) kapcsán már nem pusztán a nőkkel szembeni visszaélésekre, szexuális zaklatásra asszociálunk, hanem a társadalom bármely tagjával szembeni méltánytalan bánásmódra, nemtől függetlenül. Jóllehet, a zaklatás törvényi fogalma jóval szélesebbre nyitja a kört: „A zaklatás az az emberi méltóságot sértő, szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amely az érintett személynek egy meghatározott tulajdonságával (neme, faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, anyanyelve, fogyatékosága, egészségi állapota, vallási vagy világnézeti meggyőződése, politikai vagy más véleménye, családi állapota, anyasága (terhessége) vagy apasága, nemi identitása, életkora, társadalmi származása, vagyoni helyzete, érdekképviselővel való tartozása, egyéb helyzete) függ össze, és célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megfélemlítő, megszegényítő vagy támadó környezet kialakítása.”

Bellelik tehát a fogalom rendszerébe, ha a táncosokat a nemük alapján ítéljük meg, szégyeníjük meg egy nyilvános reggeli műsorban? Az igenlő választ a világ adta meg az ABC tévécsatorna Good Morning America című műsorát követően. Amerika második legnézettebb reggeli show-jának műsorvezetője, a nevetgélő Lara Spencer ugyanis tagadhatatlanul kényes témát érintett, amikor az angol trónörökös, György herceg balettszervezőjét kezdte firtatni ártatlannak tűnő tréfába csavarva. A félreérthető, enyhe gúnnyal átítatott mondat így hangzott: „Vilmos herceg elmondása szerint György teljesen odavan a baletért... Van egy rossz hírem számodra, Vilmos, majd meglátjuk, hogy a lelkesedése meddig tart.” Lara nem is sejtette, hogy „a kisfiú nem kislány, mégis balettozni akar” negatív sztereotípiájával viccelődni ma már nem menő, sőt felér egy szakmai öngyilkossággal. Mert mi van, ha a kisfiúk egyszer felnőnek, és mondjuk egy Barisnyikov válik belőlük? A táncszakma azonnali éles reakciója egyszerre fogalmazott meg egy mondatot, és karcolta a virtuális térbe a #BoysDanceToo kifejezést, leszögezve, hogy a tánc nemtől függetlenül vagy éppen a nemek kiegészítésével működőképes, hatalmas fizikai és mentális erőfeszítést, éveket tartó alázatot igénylő komoly hivatás és művészeti forma.

Kérdés persze az, hogy Lara szándéka valóban a művészeti ág meggyalázására irányult-e. A klasszikus műfajról vagy általánosságban a táncról vélekedik negatívan, vagy csak a klasszikus balett műfaját választó férfiakat nem tartja elég maszkulinak? Vitán felül szint vallott tudatlanságáról, hiszen ha a Barisnyikov és a Roberto Bolle-jelenség ki is esett a látóköréből, attól még az Amerikában szintén népszerű fenegyereket, Szergej Polunyint ismerhetné. És ha őt sem tartja elég férfiasnak megjelenésében és karizmájában, akkor igencsak kisebbségben marad a nők körében, és azokkal a rendezőkkel szemben is, akik a mozivászon is szívesen mutatják be Polunyin egyedi és energikus karakterét. Az életéről és munkásságáról 2016-ban készült A táncos című dokumentumfilm arról mesél, mivé válhat az, akinél Lara jóslata nem válik be, és nem huny ki a táncszervező. Persze nem lehet mindenki Polunyin, a szakma sokszínű. A tánctechnika azonban minden fiúra és férfira acélos szigorúsággal, de egyenlően rója ugyanazt a követelményt.

Lara Spencer védelmében szólva, annyi biztos, hogy a bocsánatkérés nem maradt el, és széleseben találkozott is három professzionális táncművésszel, hogy végigbeszéljék az alapokat. Ettől függetlenül, amikor kinézett az ABC New York-i stúdiójának ablakán, láthatta, hogy a Times Square-en több száz férfi táncos gyűlt össze, hogy közös mozdulataikkal kifejezzék szolidaritásukat, és élőben is Lara tudtára adják, hogy a tánchoz, megannyi képességen túl, izom és erő is kell.

A Twitteren szintén több száz táncos és koreográfus csatlakozott a virtuális mozgalomhoz, egyebek mellett az Angol Nemzeti Balett vagy a már emlegetett Mihail Barisnyikov.

A híres koreográfus, színházi rendező, Jerry Mitchell sem volt rest, és a bullying fogalmát használta Lara kijelentéseire. Úgy tűnik, az amerikaiak szívét is meghódító Billy Elliot angolszász filmdráma és musical sem hatott mindenkire.

Sokak szerint Lara érzéketlensége utólag már nem tehető jóvá, ugyanakkor a férfi klasszikus táncosok általános megítéléséért sem egy ember tehető felelőssé. A szakma érzékenysége jóval korábban megérezte a nehezen változó közmegejtést, nem véletlenül jött létre a boysdancetoo férfi táncos ruházati márkája. A hollywoodi sikerfilmek (Rivaldafényben, Szívem érted RAP-es, a Fekete hattyú, A táncos, Vörös veréb stb.) által felépített pozitív képet hasznos lenne nem romba dönteni, és ezen a szinten a sajtó felelőssége tagadhatatlan.

Bizonyára rekordnézettséget produkálna, ha a műsorvezetőnő vezeklésképpen legközelebb egy balett-teremből izzadtan köszöntené az ébredő Amerikát. Talán a magára haragított táncársadalom is könnyebben megbocsátana.

A tánc megítélését tekintve legalábbis egészen biztosan ideje már felébredni.

Steven McRae, aki 2005 óta az Angol Királyi Balett vezető táncosa, egy Instagram-posztban komoly és elgondolkodtató mondatokat fűzött a történetekhez: „Soha ne szégyelld magad amiatt, aki vagy, és ami boldoggá tesz... A táncon keresztül a mai napig sokat tanulok magamról és az emberekről. Ne hagyd, hogy a kételkedők elvegyék a kedved, emelkedj felül, és élj a szerveződéddel. A boldogságod sokkal többet ad az emberiségnek, mint a zaklatók negatív szavai!” ■

TÁNCMŰVÉSZEK AJÁNLJÁK

BUDAPEST TÁNCSZÍNHÁZ, BADORA TÁRSULAT ÉS KECSKEMÉTI CITY BALETT, SOPRON BALETT

BUDAPEST TÁNCSZÍNHÁZ:
HÖRCHER NOÉMI

Komoly nyári munka előzi meg az évadkezdést, hiszen az együttes júliusban a bielefeldi táncfesztiválon szerepelt a Doze (koreográfus: Jiří Pokorný) és a Sec (koreográfus: Zachár Lóránd) című darabokkal.

Nem tudunk szerények lenni – mondta Noémi –, hatalmas siker volt, a közönség állva, vas-tappsal jutalmazta ez előadást.

Külföldi tervekből az új évadban sincs hiány: októberben a Panamai Nemzeti Balett táncosainak tartanak workshopot. Mindemellett egy olyan rendkívüli projektre is készülnek, amelyben hat magyar együttes fog össze, hogy egy gálaműsor keretében megünnepeljék a társulatvezető Földi Béla mesterének, Raza Hammadinak a 60. születésnapját. A Depóban már folyik a munka, amelynek a táncművész

nagy várakozással néz elébe: két külföldi koreográfus közreműködésével két új bemutatóra készülnek. A végeredményt az Ízek, táncok, érzések című est keretében láthatja majd a közönség.

BADORA TÁRSULAT
ÉS KECSKEMÉTI CITY BALETT:
JURÁK BETTINA

Jurák Bettina a következő évadban is mindkét együttes oszlopos tagja. Alig várja az új feladatokat, mivel ezek jelentik számára a mindennapi munkához szükséges erőt és inspirációt. Rendkívüli biztosságérzetet nyújt számára, hogy tudja, a társulatvezető Barta Dóra legfontosabb célkitűzése, hogy táncosai minél többet fejlődhessenek egy évadban. A kecskeméti együttes külföldi turnéra készül a Rómeó és Júliával, valamint újra játsszák a Traviatát és felújítják a Négy évszakot. Új bemutatójuk lesz az Anna Karenina színpadra állítása. A pesti

társulatnál sem áll meg az élet, hiszen tőlük a Le Sacre du Printemps várhatjuk.

SOPRON BALETT:
HORVÁTH RENÁTA

Horváth Renáta a társulat ifjú tehetségként nemrég két elismeréssel gazdagodott: a Honda Kudo művészeti díjat és a Rotary Club Sopron Talentum díját is neki ítélték oda. Az új évad első nagy volumenű előadása a Zenta 1697 című rockopera, amelynek különlegessége, hogy a társulat mozgásvilágát néptáncokkal vegyítették. A darab koprodukcióban készült a Zentai Magyar Kamaraszínházzal, és ősztől a Soproni Színház is műsorára tűzi. A balett egész estés darabjaként Demcsák Ottó és Alekszej Batrakov koreografálásával a Stabat Mater mutatják be, továbbá egy gyerekdarabban is készülnek, amelyet Hétszínvirág címmel a soproni Liszt központban láthat majd a közönség.

#boysdancetoo

#boysdancetoo

#boysdancetoo

Magyar
Állami
Népi
EgyüttesFELEDI
PROJECT#boysdancetoo
itthon!

#boysdancetoo

#boysdancetoo

#boysdancetoo

SZEGEDI CONTEMPORARY DANCE COMPANY

Duna Művészegyüttes

A Táncművészet magazin felhívására több magyar táncegyüttes és táncos is csatlakozott fotóval a szeptember elején indult internetes mozgalomhoz, amely a férfi táncosok társadalmi elfogadottságát igyekszik növelni.

A #BoysDanceToo internetes mozgalom augusztus végén indult útjára Travis Wall New York-i táncos kezdeményezésére, és egybekel mellett a közösségimédia-felületein is hatalmas támogató kampány indult. Ehhez csatlakozott a Táncművészet is hazai felhívásával, amely szeptember 6-án indult Lakatos János fotójával. Kampányarcunk Golubkóvics Gergő, a Győri Balett táncművésze lett.

Az első perctől kezdve a kezdeményezés mögé állt a Magyar Táncművészek Szövetsége, valamint elsőként csatlakozott a Győri Balett. Két hét alatt további táncművészek, társulatok, együttesek tették ki a kampánymondattal ellátott saját fotójukat közösségi oldalukra és osztották meg a Táncművészzel: a Duna Művészegyüttes, a Feledi Project, a Magyar Állami Népi Együttes, a Kulcsár Noémi Tellabor, Szegedi Kortárs Balett, Közép-Európa Táncszínház, Frenák Pál Társulat, GG Tánc Eger, Pécsi Balett, Kecskeméti City

Balett valamint a Magyar Táncművészeti Egyetem. Az internetes megmozdulást oldalunkon 15 ezren látták és több százan fejezték ki aktív támogatásukat megosztással, tetszésnyilvánítással. ■

#BOYSDANCETOO – A FIÚK IS TÁNCOLNAK!

SZERKESZTŐSÉGÜNK IS CSATLAKOZIK AHHOZ A NEMZETKÖZI KAMPÁNYHOZ, AMELY A FÉRFI TÁNCOSOK ELISMERÉSÉT ÉS NÉPSZERŰSÍTÉSÉT SZERETNÉ NÖVELNI. CSATLAKOZZATOK TI IS, OSSZÁTOTK MEG POSZTUNKAT, KÉSZÍTSETEK HASONLÓT, ÉS MI IS MEGOSZTJUK! KAMPÁNYUNKAT TÁMOGATJA A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE ÉS SZÁMOS TÁRSULAT.

Megidézett Kárpátalja

Táncánnonnal indul
A MAGYAR ÁLLAMI NÉPI
EGYÜTTES ÚJ ÉVADA

A kodályi életmű által ihletett Táncánnon című előadással kezdődik a Magyar Állami Népi Együttes őszi évada. Szeptember 12-től havonta három bérletes műsor várja az érdeklődőket a Hagyományok Házában.

A nyári székelyföldi turné és egy izraeli fellépés után szeptember közepén elkezdődnek a Magyar Állami Népi Együttes bérletes előadásai a Hagyományok Házában.

A 2019/20-as évad is számos meglepetést és a Magyar Állami Népi Együttestől megszokott, nagy ívű produkciót tartogat. A Dél-után és a Táncról táncra szabadbérletben a Táncánnon, a ritkán játszott Földön apám fia volnék, valamint az erdélyi tájegység táncait és zenéjét felvonultató monumentális mű, Az örök Kalotaszeg című műsorukat mutatják be. Az évad egyik különlegessége a Kolozsvári piactéren című darab, amelynek ősbemutatójára az idei Kolozsvári Magyar Napokon került sor.

Az évad első előadásához, a Táncánnon – Hommage à Kodály Zoltán című, a nézők által igen kedvelt produkcióhoz a kodályi életmű szolgál alapul. Egy képzeletbeli közösség életének apró mozzanataiból bontakozik ki a történet, amelynek zenei keretét Kodály Zoltán kompozíciói, illetve a zeneszerző által gyűjtött népdalok alkotják. A jelenetek során emberi kapcsolatok kialakulását, azok elvesztését, örömeiket és bánatokat, valamint a mindennapok és ünnepek rituáléit követheti nyomon a közönség.

Schumicky Endre

Akkor fogok ragyogni, ha önmagam vagyok!

A külföldön karriert építő fiatal magyar táncosokat bemutató sorozatunk újabb részében Schumicky Endrével, a GöteborgsOperans Danskompani tagjával Macher Szilárd beszélgetett.

Fotó: Mats Backer, Tilo Stengel

Gyerekkorodban Ronan Morgan ír szteptáncscsoportjában arattál sikereket, aztán a Táncművészeti Egyetem növendékeként évekig nem igazán találtad a helyed a klasszikus balett eltérő mozgásvilágában. A változást a moderntánc-órák hozták meg számodra. A diplomaszerezés után Mainz, Giessen és Heidelberg kortárs szemléletű táncársulatai után 2017-ben lettél a GöteborgsOperans Danskompani tagja. Az együttes újdonsült tagjaként Ohad Naharin darabja, a Decadance bemutatóján te léptél először színpadra. Milyen volt számodra ez a bemutatkozás?

Fantasztikus! A Decadance egy hosszú szólóval kezdődik, és ezzel léptem fel először az opera hatalmas színpadán. Emlékszem, amikor felsétáltam rá, és kinéztem a nézőtérre, nagyon kicsinek éreztem magam, azt hittem, el fog nyelni. Egy 15-20 perces improvizációról van szó, amelynek hossza attól függ, hogy milyen gyorsan jön be a nézőtérre a közönség, mivel már a szünetben elkezdem. A betanulás első szakaszában, a válogatásnál hagytak minket szabadon improvizálni, különböző zenékre. Egy táblára mindennap felírtunk játékos inspirációkat: tévézés, szamba, horgászás, karate, Michael Jackson. Egyik alkalommal aztán én kaptam meg ezt a részét a darabnak. Ebben a szólóban végigjárom a magam stációit: amikor felmegyek a színpadra, bennem van még a bizonytalanság, a lámpaláz, az önreflexió... Aztán lassan, tudatosan elengedem ezeket, és a figyelmem a fontos dolgokra irányul. A bizonytalanság elpárolog, igyekszem elérni azt a tudatállapotot, amelyben a legjobb döntéseket hozom. Az improvizáció közben van időm felvenni a kapcsolatot a közönséggel, párbeszédet kialakítani velük, és a jelenbe invitálni őket. Emiatt érzem kiváltságnak! Van lehetőségem arra, hogy túllépjek magamon. Fizikai értelemben ott, helyben fedezhetek fel új területeket, távolságokat és folyamatokat a testemben. Különböző táncstílusokat és mozgásmintákat váltogatok, megosztom a figyelmemet a közönség és a saját kis buborékom között. Ez számomra gyönyörű! Ebben

az improvizációban az energiaszintemet hol fel kell pörgetnem száz százalékra, hol lelassítani, ráadásul úgy éreztem, a koreográfus, Ohad Naharin szereti, ha még a csúcson is tudsz emelni. A göteborgi társulatban nincs hierarchia, csak az számít, mit hozol ki magadból, a testedből, és hogy hova fejleszted a technikai tudásodat. Tehát összességében az, hogy milyen egyéniség vagy, mennyire mersz őszintén önmagad lenni és abból építkezni. Nem érzékelek rivalizálást, féltékenységet: felfelé húzzuk egymást... Ez a harmincnégy táncos kivétel nélkül arra törekszik, hogy felfedezze önmaga mélységeit, a fizikalitását, és mindannyian roppant érett, egyedülálló művészek. Igazgatónk, az izlandi Katrín Hall is arra biztat minket, hogy merüljünk el magunkban és hozzuk ki, ami ott van. Érleld, és virágoztasd ki!

Milyen előadásokban szerepeltél még?

Három hét alatt kellett beugranom Sidi Larbi Cherkaoui belga kortárs koreográfus egyik darabjába, amelyet az előző évadban mindössze három hónap alatt készített a társulattal. Egy teljesen összeszokott csapatban kellett helytállnom, egy olyan műben, amelynek vannak pillérei, de ezek között rengeteg az improvizáció. Ráadásul nagyon összetett, osztott figyelmet igénylő, „multitasking” jellegű feladat volt, ami önmagában is hatalmas koncentrációt és alkalmazkodást igényelt, különösen, hogy Jason Silva, az ismert venezuelai médiaszemélyiség pszichedelikus hipnoterápiáról szóló szövegét is mondanunk kellett közben. Mind ez egy japán zenekar élő közreműködése mellett, három és fél tonna gyurmával a színpadon. A felkészülés három hete felért hat hónappal, de megérte, mert felgyorsította a beilleszkedésemet a társulatba. Aztán jött Sharon Eyal, az izraeli Batsheva társulat egykori táncosa, koreográfus egy három hónapos munkára. Sharont úgy ismertem meg, mint aki „ünnepli a fájdalmat”, arra hív, hogy lépj túl a határaidon és a fájdalom illúzióján... A testhelyzetek és az izmok manipulálása, illetve az idegrendszer stimulálása által kerülünk olyan állapotba, mintha érzelmeiket fe-

jeznénk ki, pedig minden a fizikalitásról szól. Sharonnál az érzetek is hangsúlyosak, az érzelem a kontextus által adódik hozzá, a külső szemlélő számára egy mindig megújuló réteggént. Ez az időszak nagyon kellett ahhoz, hogy ismét beleszeressek a táncba, kizökkenjek a hétköznapi monotonitásából, megszabaduljak az előítéleteimtől, megtaláljam a belső motort, és képes legyek elhagyni a komfortzónámat, amely egyébként az évek alatt úgy érzem, nagyon kitágult. Rebecca, az asszisztense egy héten át nem hagyott békén, folyamatosan adta az instrukciókat. Szinte már kínosnak éreztem, de sikerült megtalálnom a fonalat. Tánc közben egyszer csak azt éreztem, hogy megint „ott vagyok”: minden másodpercben folyamatosan benne vagyok a jelenben, keresem az újdonságot és a potenciált. A fájdalom és a fáradtság már nem létezett, csak a játék, és az lett a motiváció, hogy ha képes vagyok ezt az állapotot elérni, akkor törekedjek is erre. Ráeszméltem, hogy ez a nyitottság még mindig megvan bennem, ugyanakkor érettebb lett a kapcsolatam a táncsal. Már nem mindent fogadok el gondolkodás vagy kérdések nélkül, nem megyek el egyszerűen dolgok mellett, az alkotóval szembeni tisztelet azonban továbbra is alapvető.

A pályád kezdete óta folyamatosan külföldön táncolsz. Hogyan és miért történt így?

A magyar táncéletet zártnak láttam, benne azzal a néhány társu-

lattal, és félttem is tőle. Azt hiszem, ezt a félelmet, amit a belőlem fakadó akkori bizonytalanság okozott, még a főiskoláról cipeltem magammal. A vizsgakoncert évében kerestem a külföldi lehetőségeket, de nem nagyon ismertem az európai táncéletet. Vonzott a nyitottság, és a Forsythe-alapú stílusban rejlő lehetőségek. Leo Mujic horvát koreográfus – aki a vizsgakoncertünk egy részét készítette – ajánlotta, hogy nézzem meg a Staatstheater Mainz együttesét. Voltam Kassán és Augsburgban is próbatáncolni. Az utóbbi társulat igazgatója furcsálta, hogy még Mainzba is készülök, mert oda mindig nagyobb tapasztalatot szerzett művészeket keresnek. Az ottani próbatáncra aztán nagyon élveztem a kortársabb szemléletű balettórát és a próbát is, ahol a francia alkotó, Pascal Touzeau A hattyúk tava-koreográfiájából kellett kiválasztanunk egy táncost, és minél jobban elsajátítani a szerepét. Végül kaptam egy gyakornoki vendégszerződést.

Kikerülve az iskolából milyen nehézségekkel kellett szembenézned?

Az iskolai buborék után teljesen egyedül kellett megállnom a helyem egy nem anyanyelvi környezetben. Bár a kollégák kedvesek voltak, meg kellett találnom a saját hangomat egy másik közegben. A főiskolán kialakult szakmai alázat miatt hajlamos voltam eltűnni, láthatatlan maradni, sok gátlás volt bennem, eközben a társulatban sokkal lazábban álltak a dolgokhoz, más módon adták meg

Sharon Eyal: Autodance

a tiszteletet egymásnak és a koreográfusoknak. Megtanultam kifejezni magam verbálisan és a mozdulatok szintjén. Az iskolában nagyon erős technikai háttérrel kaptunk, amit világszinten is elismerésre méltónak tartok, az elménket azonban nem tágitottuk eléggé. Megtanultunk végrehajtani: a magyarok mind fegyelmezettek, maximalisták, de a kreativitás hiányzik. Túl erős volt az iskolában a versengés, sok a megaláztatás, mindez pedig nyomot hagyott bennem. Ma is ezektől próbálok megszabadulni, persze az is igaz, hogy a más szellemen képzett nyugati táncosoknak más dolgok jelentenek kihívást. Az iskolának minél több kortárs szemléletű alkotóval kellene megismertetnie a fiatalokat, hogy más testhasználat, energiákkal is találkozzanak – persze tudom, hogy ez sokszor pénzkérdés is. Egyszer szívesen jönnék haza továbbadni mindazt, amit megtanultam – akár már a közeljövőben.

Egyértelműen a kortárs tánc felé kanyarodtál a pályádon, jelent még valamit a klasszikus balett?

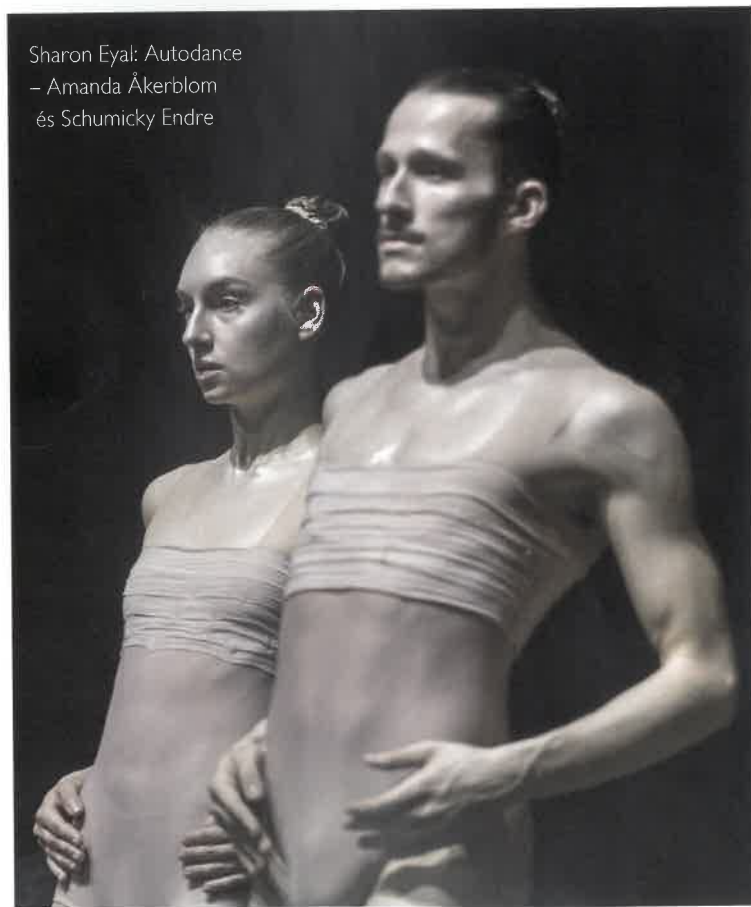
Egyre inkább azt érzem, hogy a balett csak részben adja vissza azt, amit a táncban keresek. Bár néha találkozom olyan balett-táncosokkal, akik megingatnak ebben a hitemben, és bebizonyítják: a műfaj lehetőségei tágíthatók, nem formailag, hanem textúrában és gondolkodásmódban. A klasszikus balett egyértelmű mozgásforma, letisztult, a mondanivalójában is konkrét. Ha egy előadást megnézek, emberként, táncosként is szeretem, ha az elmém kihívás elé néz. Azt élvezem a legjobban, ha bedobnak az ismeretlenbe. Emellett persze sok mindent hasznosítok abból a tudásból, amit a balett adott. A mai napig karbantartja, helyére tolja az ízületeimet. Stimulálja a koordinációs készségemet, tornáztatja az agyam. Amikor olyan darabon dolgozom, amelyben szükségem van azokra az izmokra, amelyeket a balett edz, örömmel veszem észre a hasznát. Felmerült bennem, hogy vajon milyen lenne, ha

egy évre elengedném. Hatéves korom óta csinálom, olyan ez, mint egy kapcsolat, végigkísért oly sok éven át. Érdekelne, hogy egy szünet milyen hatással lenne rám.

Mit jelent neked a társulati lét?

Mindenki máshogy tud kiteljesedni, én is keresem a helyem. A társulati lét egyfajta biztonságot ad, azonban sosem volt cél. Mindig is mentem a szívem és az ambícióim után, hogy a legjobb verziója lehessen magamnak. Ha van közös ügy, amiben mindenki hisz és nyitott rá, az működik. A göteborgi társulathoz különböző koreográfusok jönnek, és közösen felépítünk valamit. Átadjuk magunkat a folyamatnak, átprogramozzuk az agyunkat. Olykor ezek lényeges dolgokat tárnak fel a személyiségemről, az érzelmi világomról. Három-négyhavonta változtatjuk meg a táncsal való viszonyunkat, mert jön a következő alkotási folyamat, amely eszenciájában, atmoszférájában és megközelítésében teljesen más. Szerintem ez nagyon fontos, mert nyílt térben tart. Göteborgban egy álom vált valóra, olyan formában, amire nem számítottam. Már a kétnapos próbatáncot azt éreztem, hogy nekem ott kell lennem! Maga a felvételi is egy olyan értelmes folyamat volt, anynyira meg akartak minket ismerni, rengeteg improvizációt, elvont feladatot kaptunk. Már ott érződött a társulatra jellemző elfogadó, egymást segítő hangulat. Katrín Hall hihetetlenül önzetlen és integráló személyiség, sok szabadságot ad. A társulat tagjaként feltűnt, hogy sokáig nem kaptam semmiféle instrukciót, és rákérdeztem az asszisztensnél, hogy minden rendben van-e. Elmondta, hogy ők nem szólnak bele mindenáron abba, amit csinálok, csak figyelnek, látják a döntéseimet, azt, hogy milyen úton haladok, és csak akkor jeleznek, ha valami kisiklana. Tudják, hogy akkor fogok ragyogni, ha önmagam vagyok. ■

Sharon Eyal: Autodance
– Amanda Åkerblom
és Schumicky Endre

Az iskolában nagyon erős technikai háttérrel kaptunk, amit világszinten is elismerésre méltónak tartok, az elménket azonban nem tágitottuk eléggé. Megtanultunk végrehajtani: a magyarok mind fegyelmezettek, maximalisták, de a kreativitás hiányzik.

Damien Jalet: Csúszás

GöteborgsOperans Danskompani – Ahol vibráló a táncélet

Szöveg: Macher Szilárd | Fotó: Tilo Stengel, Mats Backer

A negyvenfős GöteborgsOperans Danskompani Skandinávia vezető kortárs tánc-együttese: huszonkét különböző nemzetiségű táncos alkotja, a vezetőjük Katrín Hall izlandi művész.

Repertoárjukon exkluzív alkotások szerepelnek már befutott koreográfusoktól és nagy hírnév előtt álló fiatal alkotóktól, akik egyaránt új kifejezési formákat keresnek. Az idei szezonban Sidi Larbi Cherkaoui Dust to dust, Crystal Pite Solo Echo, Damien Jalet Skid, Ohad Naharin Decadance Gothenburg, Jo Strömngren The Ministry of Unresolved Feelings című darabjait játsszák anyaszínházukban, turnéikon (Spanyolország, Portugália, Kína, Makaó, Párizs, London, Torino) pedig Sharon Eyal Autodance, Sidi Larbi Cherkaoui Icon és Noetic, valamint Sharon Eyal és Gai Behar Untitled Black című műveit is.

A göteborgi együttesel alkotó művészekre jellemző, hogy a táncosokkal együtt kreálnak, az ő személyiségük is megjelenik a darabokban azáltal, ahogy interpretálják a koreográfusok művészi látomásait a közös kísérletezések során.

Legutóbbi premierjük márciusban volt: a Life is a show című Marina Mascarell (ex-NDT és Cedar Lake) Valley elnevezésű művét és Hofesh Shechter Contemporary Dance című opusát takarta. Az est két koreográfusa fizikalitásában, a kreáció metódusában és a közönséghez való viszonyulásában is eltérő szemléletet hozott.

Mascarell Ben Frost misztikus atmoszférájú zenéjére készült darabja a néző kezébe adja a döntést arról, hogy mire figyel a színpadon. A koreográfiát 18 hónap kutatómunka előzte meg, amely

arról szól, hogy az emberek hogyan engedik át az életük irányítását az informatika világának. Mindannyian hajlamosak vagyunk a tömegek elvárásai szerint élni, és addig játszani a szerepünket, amíg maga az élet kirakattá nem válik a nézők és a magunk számára is.

A második rész – amelynek megalkotása a teremben indult – zenéje ádázul pulzáló és egyben elbűvölő. A koreográfia a zene ritmikáján alapul, amelyet maga Hofesh Shechter készített. A művész 10 éve tűnt fel az ismeretlenségből, s mára az összes jelentős társulat vetélkedik érte: 2017-ben például a Royal Ballet is bemutatta Untouchable című darabját. A Contemporary Dance-t, ahogy korábbi munkáit is, az anarchisztikus, kirobbanó fizikalitás és virtuozitás jellemzi, szatirikus, mégis mélységeig hatol. A táncosok a színpadon nemcsak fizikai valójukban, hanem a magasan vibráló, kollektív energiájuk által is jelen vannak, megnyitva az utat szinte az ember zsigeri mélységéig. A Life is a show kiemelkedően jó kritikákat kapott, amelyek egyebek mellett rávilágítottak arra, hogy az ilyen színvonalú produkciók miatt van szükség a kortárs társulatok anyagi támogatására. Csak így jöhet létre az a komplex és magas szintű látványvilág, a zene és a táncosok kiemelkedő teljesítménye, ami garantálja, hogy a néző el lesz varázsolva.

A társulat 2017-ben megkapta a Svéd Színházi Kritikusok Díját is.

A következő évadban ismét premiert tartanak Sidi Larbi Cherkaoui, Ohad Naharin új darabjaiból, valamint Yoann Bourgeois-tól is, s ez szintén jelzi, hogy Göteborgban valóban figyelemre méltóan vibráló a táncélet. ■

L1danceFest 2019

– a formabontó előadások seregszemléje

Szöveg: Ladjánszki Márta,
a fesztivál művészeti
vezetője és programkurátora
Fotó: Szabó Roland

Veres Flóra: Egy az egyben

Az L1 Független Művészek Közhasznú Egyesület által az idén 18. alkalommal megrendezett L1danceFest lezárult. A rendezvény abban különbözik a többi hazai táncfesztiváltól, hogy erős közösségépítő szándéka van, nagy számban vesznek részt benne külföldi meghívottak, és minden évben a kortárs előadó-művészetek sokszínű képviselőit gyűjti össze.

A kezdetekkor (2002-től) az L1danceFest (korábbi nevén L1 Fesztivál, majd L1 Kortárs Tánc Fesztivál) az L1 Egyesület aktuális tagjainak a munkáit mutatta be egy-egy külföldi vendéggel kiegészülve. Majd, köszönhetően egy eredményes nemzetközi együttműködésnek, Development of New Art (DNA) címen intenzívebbé vált az egyesületi tagok bemutatkozása és több lett a külföldi előadások száma is. Szerencsére a magyarországi külföldi kulturális intézetek és nagykövetségek ugyancsak felismerték ennek a nemzetközi platformnak a fontosságát, és támogatták művészeik részvételét a fesztiválon. Ez különösen fontos volt akkor, amikor az egyesületnek a 15. jubileumi rendezvény után döntenie kellett arról, hogy hogyan folytassa az eseménysorozatot.

Az utóbbi időben nemcsak a hazai anyagi támogatás csökkent, hanem a szakmai dotáció is visszaesett, ami abban mutatkozik meg, hogy az egyesület elnöksége nagyon nehezen talál együttműködő helyszíneket. Mindeközben elvesztettük az L1táncműveket, amely kilenc éven keresztül (2001-től 2010 végéig) befogadta az egyesületi tagokat, és a szabad kapacitásokat kihasználva bárki más is dolgozhatott ott. 2011-től tehát megszűnt az L1 Egyesület állandó helyszíne, s új alapokra kellett helyezni a működést és a tervezést.

A szervezést az L1-művészek önkéntes munkában végzik, ami kiemelt jelentőségű minden közös eseménynél, például az L1-estet

vagy az évente megrendezendő L1danceFestet tekintve. A fesztivál összeállításánál a legfontosabb szempont, hogy olyan művészek mutathassanak be, akik másképp nem jutnának el Magyarországra, és a rendezvény ideje alatt (augusztus 31-től szeptember 4-ig) egymással és a közönséggel is találkozhatnak. Általában olyan alkotók és alkotások kapnak meghívást, akik/amelyek a saját területükön formabontók, erős alkotói világnézetük van, és kíváncsiak a többiekre is. Az idén különösen nagy tetszést arattak az előadások utáni beszélgetések, amelyekbe a nézők aktívan bekapcsolódtak.

A tavalyi, nagy sikerű monori záró kerti parti az idén nyitóeseményé vált, ahol kötetlenül találkoztak az egyesület tagjai, segítői, önkéntes munkát vállalói és a külföldi vendégek, valamint Monor érdeklődő lakosai – mindez Kovács István (L1-tag) felajánlásának és az Egy Falu – Egy Város Egyesület ismételt meghívásának volt köszönhető. Syporca Whandal (L1-rezidens, 2019) nyitotta meg az eseményt a Doxasma című szólóperformance-ával, ami után a beszélgetés feltárta a művész munkamódszerét, diskurzus indult el a jelek, képek értelmezése kapcsán, és egy könnyed átvezetést követően szalonnasütéssel zárult a kerti együttlét. A fesztivál további része Budapestre koncentrált. Az egyesület régóta tervezi, hogy decentralizálja az eseményt, és kimozdul a fővárosból, de a kezdetek óta misszióként vállalt feladatot végez Budapesten belül is, hiszen mindig több helyszínről rendezvény. Az idén a Bakerit Multi Art Center, a Közép-európai Egyetem (CEU), a Magyar Táncművészeti Egyetem, a Műhely Alapítvány, a Szlovák Intézet Budapest Galériája és a MaMú Galéria fogadta be az előadásokat, a kísérő eseményeket. Az utóbbi években kialakított struktúrában ebben az esztendőben is több rövidebb művet lehetett látni, így Kovács István Ikarusztik című performance-át kiegészítette Szabó Roland filmje, valamint Horváth Ádám Márton zenéje. Utóbbi ze-

neszerzője és előadója volt Veres Flóra új munkabemutatójának is, amit az NKA IZP keretében 2020-ban terveznek bemutatni. Több L1-es művész vett részt az izraeli vendégkoreográfus, Lilach Orenstein 10 napos műhelymunkájában és annak stúdióbemutatóján, így Kovács Emese táncosként, Kovács István a kellék- és térkialakításban szakértőként, valamint Varga Zsolt zenészként. Mellettük Jójárt Barbara (meghívott táncosként) dolgozhatott. Különleges élményt jelentett Eva Urbanová szlovák táncos galériaszólója. Szintén a rövid munkák közé tartozott Saskia Rudat „stílusgyakorlata”, amely groteszk elemekkel, üdítő humorral idézett fel különböző ikonikus jeleneteket a tánc világából és a társművészetekből. Markéta Stranská első hosszabb lélegzetű szólója minden nézőből elismerést váltott ki. A protézissel élő táncművész erős színpadi jelenléttel és életvidám, mosolygós hangulattal töltötte meg a teret, amit a nézők nagy szeretettel fogadtak. Taneli Törmä finn, de Dániában élő táncos, alkotó egy friss munkáját mutatta be a fesztivál záró előadásaként. A beszélgetésből az is kiderült, hogy bár klasszikus balett képzetsége van, fiatal korában a szórakoztatóiparban dolgozott, és most a balettos státuszt elhagyva, egy igazi fizikai táncsal „gogózott be” a nézők szívébe.

A fesztivál alatt három kurzust is rendeztek, Berger Gyula izgalmas mozgásminőséget; Fredrik Xtravaganza svéd táncos vogue stílust;

Tomás Morávek és Katarína Ďuricová pedig fénytervezést tanított. Az idei fesztiválból két előadás lógott ki, egyik az az improvizációs est, amelyen a Willany Leó négy táncosa és a projekt vezetője, Grecsó Zoltán az L1 Egyesület három zenészevel (Horváth Ádám Márton, Koroknai Zsolt és Varga Zsolt) lépett fel. Mivel az L1danceFest magyar részről az utóbbi időben az L1-művészeket mutatja be, meglepő fordulat volt, hogy a Willany Leó az idén helyet kapott a meghívottak között. Kihívást jelentett egymásra hangolódniuk a zenészeknek és a táncosoknak, de az ezt követő beszélgetés sok érdekességet, hasznos gondolatot tárt fel, ami segítheti a fiatal táncosokat, ha az improvizáció műfajában el akarnak mélyülni. A másik 20 perces előadás Ladjánszki Márta második éve szervezett Táncest-sorozat meztelen nézőkkel következő állomása volt. A márciusban bemutatott szóló-előadás fő témája, hogy visszanyúlt korábbi (8-10 évvel ezelőtti) munkáihoz, és ezek elemeit újragondolva, új előadást hozott létre belőlük. A nézőktől csupán annyit kért, hogy az előadás alatt ők is meztelenül legyenek jelen. Gyönyörűen hangolódtak össze a naturizmusnak élő nézők és a fesztiválrésztevők, valamint olyan is akadt, aki először dobta le a ruháját mások előtt, s mindezt azért, hogy Mártát láthassa. Az előadás (és a sorozat maga) nagy fontosságú, hiszen közösségépítéssel és táncnépszerűsítéssel is foglalkozik – egyáltalán nem megszokott módon. ■

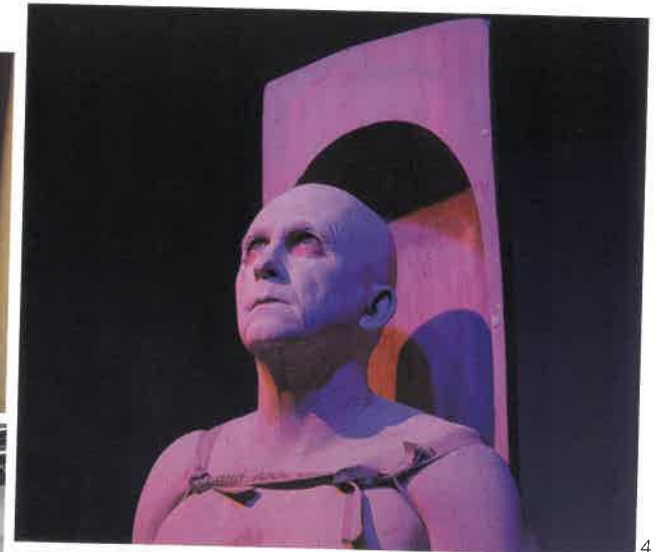
1.

2.

3.

4.

5.

1. Syporca Whandal: Doxasma
2. Fredrik Xtravaganza kurzusa
3. Eva Urbanová: szóló
4. Kovács István: Ikarusztik
5. Saskia Rudat: Brainjogging

A KELETI SZÉL EREJE

Goda Gábor: A szél kapuja

- Artus Goda Gábor Társulat, 2019. április 15.

Nemzeti Táncszínház

Goda Gábor minden bizonnyal hatalmas feladatot vállalt magára, amikor a megragadhatatlan megragadását, vagyis a szél esszenciájának színpadra állítását tűzte ki célul. A 2015-ös Cseppkánon című méltán sikeres darabja után ismét egy olyan, a transzcendentális és narratívát nélkülöző, még a kukucskaszínház terét is szétfeszítő művet alkotott, amit csak az ért meg, aki egyáltalán nem is akarja értelmezni.

Szöveg: Kovács Péter | Fotók: Dusa Gábor, Puskel Zsolt

Ha Goda Gábor alkotásainak esszenciáját kell megfogalmazni, minden bizonnyal a jelenlét az, amely állandó jelleggel a műveiben pulzál. Az az itt és most (hic et nunc), amelyben élünk, amelynek jó esetben oda kell adnunk önmagunkat. A legújabb – A szél kapuja – című előadása bizonyos értelemben összefüggésben áll a nagy sikert aratott Cseppkánonnal (2015), abban az értelemben mindenképp, hogy egy klasszikus színházi térbe, ezúttal a Nemzeti Táncszínház színpadára koreografálódott a darab. Ahogy a cím is utal rá, az alkotás valamilyen módon a megfoghatatlant szeretné megragadni, emellett – az alkotóval készült interjúkból kiderül – a kínai gyökerű tajcsicsuan mozgásrendszer lényegi elemére is utal, a tarkó azon pontjára, amelyen keresztül megfelelő szellemi és energetikai állapotban a régi gondolatok eltávoznak. A jelenlét általi megtisztulás olyan alapgondolat, amely minden pillanatban ott rezonál a műben, egyúttal két jelentős kulturális hagyomány között is hidat teremtve. Ezen megtisztulás ugyanis nem csupán a keleti gondolkodásmód sajátja, hanem a görög színháztól és az arisztotelészi drámaelmélettől fogva jelen van a katharszisz fogalmában, amely lehetőséget ad a néző számára, hogy a színpadon látott események hatására részvét alakuljon ki benne, a saját éle-

tét átgondolva megtisztuljon, ezáltal etikusabb emberré váljon. Goda Gábor minden bizonnyal hatalmas feladatot vállalt, amikor a megragadhatatlan megragadását tűzte ki célként. Hiszen a szél önmagában nem látható, csupán az általa okozott hatásokon keresztül vagyunk képesek érzékelni a jelenlétét. Ebben az értelemben tehát hasonlatos egy olyan transzcendens erőhöz, amely átjárja a világunkat, de nem férhetünk közvetlenül hozzá. Mindez már a színpadképből is megjelenik, az erőteljes geometrikusságra épülő térben központi helyet foglaló üvegekocka, illetve a benne bezárva lévő – könyvet író – figura mintha Malevics híres festményének inverz térbeli reprezentációja lenne, a nyugati világ texturalitására épülő világmagyarázó modellje. A két oldalon bambuszátdakát felidéző sávok, illetve a színpad hátsó traktusában elhelyezkedő szélmasinák keretként szolgálnak, és egy szakrális tér, szentély struktúráját idézik fel. Azt, hogy ebben a zárt térben mindennek pontos helye van, amely a rendet tükrözi. Azt a rendet, amely egyaránt igaz a külsőre, valamint az önmagunkban lévőre.

Hibás lenne A szél kapujábantól egy narratív alkotás sajátosságait elvárni, hiszen ahogy Goda fogalmazott, számára a haiku vers-

Lehet természetesen elemző, intellektuális fintorgással kívül maradni a darabon, lehet továbbra is üvegekockába bezárva létezni, lehet nem átadni magunkat a szél erejének, csak nem érdemes...

formája az egyik legfőbb minta. Az a japán költészeti megszólalásmód, amelynek kizárólagos célja a pillanatnyi valóság rögzítése 17 szótagban, nélkülözve mindenféle elbeszélő jeleget.

Hogy a darabban mennyire nem jellemző a narratíva, azt épp az a kockába zárt figura jeleníti meg, aki a darab végén az általa megírt könyvet a szélbe repíti, elengedve azon készítését, hogy a világ ily módon leírható, megtudható. Noha a néző sok ponton vehet észre párhuzamot a korábbi Goda-művekkel, véleményem szerint A szél kapuja egy lényegi elemében mégis más, mint az eddigiek. Ha pusztán a Cseppkánonra utalunk, a héraleitoszi töredékek valamiféle intellektuális munkára készítetik a nézőt, egy olyan értelmezői pozícióba, amelynek segítségével megfejthetővé válik az előadás. Az új darab esetében azonban könnyen észrevehetjük magunkon, hogy belefeledkezünk a színpadon megjelenő képek szépségébe, meditatív jellegébe. Nem megérteni akarjuk, hanem megérezni, és engedni, hogy hassanak ránk. Hiszen a megtisztulásnak épp az a feltétele, hogy túllépünk korábbi önmagunkon, merjük elengedni vágyainkat, igényeinket, amelyek eddig kalitkába zártak. Elérni azt a tudatállapotot, amelyben nem kapaszkodunk egy-egy gondolatba, hanem hagyjuk áramlani és elengedni azokat. Ez az áramlás figyelhető meg az alkotás szinte minden pontján, az elektromos boardokon közlekedő szerzeteseknél a darab végén látható fólia táncán.

A szél kapuja igazi összművészeti alkotás, amelyben a tánc, a tajcsicsuan, a zene és az építészeti elemek összhangzata szólal meg, olyan kompozíció, amelyben az önálló szólamok valamiféle nagyobb egység részeként jelennek meg. Mindemellett az a fajta gondolkodásmód, amely a szintézisteremtést helyezi előtérbe, úgy, hogy nehéz nem átadni magunkat az élménynek, amely elementáris módon vonzza be a nézőjét. Természetesen lehet elemző, intellektuális fintorgással kívül maradni a darabon, lehet továbbra is üvegekockába bezárva létezni, lehet nem átadni magunkat a szél erejének, csak nem érdemes... Hisz épp így maradunk ki az alkotás lényegi velejéből! A Goda alkotásait meghatározó haikukat kétszer kell mondani: egyszer a szívnek és egyszer az agynak. Aki nem hallja meg, hogy A szél kapuja a szívnek szól, annak az agyát sem fogja megszólítani. A szél által mozgó fóliára vetített szövegrészlet (amely a szintén a keleti kultúrából táplálkozó Krasznahorkai László Északról hegy, délről tó, keletről utak, nyugatról folyó című regényéből származik) olyan mágikus pillanata a műnek, amely felfüggeszti az időt, és meditatív mozzanatként a szintisza megrendültség és szépség szféráit hozza el a néző számára. A kérdés már csak az, jelen tudunk-e lenni abban a pillanatban. Képesek vagyunk-e a szél részeivé válni, vagy a talajba kapaszkodva ellenállunk a szél felszabadító táncának. ■

A TARKÓN, AZ ÖREGLYUK TÁJÉKÁN VAN EGY OLYAN PONT, AMIT FENG FUNAK, AZAZ A SZÉL KAPUJÁNAK HÍVNAK. TAJCSIGYAKORLÁS KÖZBEN, AMIKOR HELYES ENERGETIKAI ÉS SZELLEMI ÁLLAPOTBA KERÜLÜNK, MEG TUDJUK NYITNI EZT A KAPUT. EKKOR EZEN A PONTON KERESZTÜL A RÉGI, POROS GONDOLATOK KISZELLŐZNEK: ELTÁVOZIK MIND- AZ, AMIN ESETLEG MÁR ÉVEK ÓTA RÁGÓDUNK, ÉS TISZTA, FRISS GONDOLATOK KAPNAK TERET BENNÜNK.

Goda Gábor

Az utolsó pillanatig az rezonált bennem, hogy ebből az alkotásból nem lesz semmi

BESZÉLGETÉS GODA GÁBORRAL

Innovatív, filozofikus és kísérletező kortárs alkotó. Cseppkánon (2015) című előadásáért megkapta a Lábán Rudolf-, nemrég pedig az Eck Imre-díjat. Az Artus Kortárs Művészeti Stúdió alapítója, művészeti vezetője.

Szöveg: Kovács Péter | Portréfotó: Schiller Kata

K. P.: A Cseppkánon 2015-ös vitathatatlan sikerét látva adódik a kérdés: mit jelent egy – mind a közönség, mind pedig a szakmai számára – ennyire ikonikus előadás után egy következőt alkotni?

G. G.: Az egészen biztos, hogy a lécs nagyon magasra került. Az elvárásokkal valamit kezdeni kell, és ez a teher engem is nyomasztott. Nem lehet folyamatosan egyre feljebb és feljebb tenni a mércét, van az alkotó munkának egy természetes hullámzása. Hihetetlenül sok előtanulmányt igényel egy mű elkészítése. Nagyon sok kép születik, apró alkotások, amelyekből építkezünk – tízszer annyi, mint amennyi végül belekerül a darabba. A szél kapuja esetén is ez történt. A próbák alatt felmerült bennem, hogy amerre a darab a szíve szerint fejlődne, annak gátat szab a színpad, az általa meghatározott tér, az előadásban viszont épp ezt szeretném lebontani, hogy a darab létrehozassa a saját dimenzióját. Hiszen a szélről van szó, amelynek természete a bezárhatatlanság.

K. P.: Izgalmas kérdése a műnek, hogy hogyan lehet megfogni a megfoghatatlant. Egyáltalán meg kell-e? Hiszen a darab – talán egyetlen – narratív szála épp azt mutatja be, hogy a színpad közepén üvegkockában ülő, könyvet író, alkotó figura – aki meg szeretné érteni a világot – végül a levegőbe dobja a papírlapjait, átadja magát a szél természetének.

G. G.: Nagyon szeretem, ha valaki arról számol be, hogy hogyan hatott rá egy alkotás, mi jutott eszébe. Egy néző, aki több előadásunkat is látta, úgy fogalmazott, hogy az eddigieket mindig meg akarta érteni. A szél kapuja esetében viszont csak engedte hatni a darabot, és azt érezte, hogy minden világos. A tudatosság nálam nem a gondolatok megfogalmazásából és összefűzéséből áll, sokkal inkább azok elengedéséből.

K. P.: Krasznahorkai László Északról hegy, délről tó, keletről utak, nyugatról folyó című regénye, amire az ajánlóban is utal, erős impulzus volt az ön számára, és egy szövegrészlet az előadásba is belekerült. A regény egyike azoknak az irodalmi műveknek, amelyekben a szél nyomát és minőségét kereste. Ráadásul úgy nyilatkozott egy korábbi interjújában, hogy a tér – ahogyan a szél is – a tudat analógiája. Mindháromra jellemző egy ponton a határtalanság. Mindezt térben érzékeltetni még akkor is nehéz, ha egykor építőmérnök-hallgatóként eleve struktúrákban gondolkodik.

G. G.: Nagyon érdekes, hogy mi határozza meg a teret: a születő képek, a tárgyak. Adott a Nemzeti Táncszínház épülete, abban ott a színpad, ezen belül az előadás tere – amelyben olyan struktúrát kellett létrehozni, amely mindezt ledobja magáról, és kitér. Valójában egy szakrális szentély jött létre, amely a határtalanságot szimbolizálja, amit paradox módon épp a határok meglétével tudok értelmezni.

Nem véletlenül rezonált bennem az utolsó pillanatig az, hogy ebből az alkotásból nem lesz semmi. Nem feloldani akartam a paradoxonokat, hanem megragadni őket, felmutatni, érzékeltetni a létezésüket. A szél nem véletlenül alapkérdése ennek a darabnak: mintha állandóan azt tudatosítaná bennünk, hogy itt van, állandóan jelen van, de nem befogható.

K. P.: A szél mint tematika az előadásban énekhangként, fúvós hangszerek formájában is jelen van. Ez hogyan alakult az alkotás során?

G. G.: Philipp Györggyel és később Bartek Zsolttal rendkívül impulzív módon tudtunk együtt dolgozni. Nem kész műveket hoz-

A szél nem véletlenül alapkérdése ennek a darabnak: mintha állandóan azt tudatosítaná bennünk, hogy itt van, állandóan jelen van, de nem befogható.

tak, hanem egy-egy dallamot, 20-30 másodperceket. Volt, hogy adtam egy szöveget, hogy ez dolgozzon bennük, miközben a zene születik. Érdekes, hogy a darab elején és végén tekerhető szélmasinák szólalnak meg, amelyek keretet alkotnak. Külön izgalmas, hogy az olyan szerkezetek, amelyek a szél hangját hozzák létre, megfoghatóvá teszik annak születését.

K. P.: A darab végén látható – ventilátorok által – táncoló, lebegő fólia, illetve a rávetített és valójában egészében olvashatatlan Krasznahorkai-regényrészlet minden bizonnyal

ikonikus momentuma az előadásnak. Miért volt ez a jelenet annyira lényeges az ön számára?

G. G.: Látjuk, hogy ott van egy szöveg, de elolvasni nem vagyunk képesek, csupán egy-egy szót veszünk észre. Az anyag eleve megmutatja a szél jelenlétét, költészetét. Az írás pedig azt, hogy van valamiféle tartalom, amihez azonban soha nem férhetünk hozzá. A foszlányok megragadásánál sokkal érdekesebb a megfoghatatlansága. Azt éreztem, hogy ez a jelenet az egész darab kvintesszenciája! ■

Foto: Dusa Gábor

PERVERZEK ÉS BÁBOK, AVAGY ÍGY ÉLÜNK MI

Kulcsár Noémi: Faun / Petruska – Kulcsár Noémi Tellabor,
2019. március 19., Nemzeti Táncszínház

Kulcsár Noémi, noha általában történeteket állít táncszínpadra, sosem illusztrál, koreográfiái érzékeny gondolkodót jeleznek. A Faun című munkájával szerintem most nagyon mellélőtt, de Petruskája igazi kortáránc-csemege.

Szöveg: Török Ákos | Fotó: Jókúti György

Faun: Szarvas Kriszta és Csere Zoltán

Kulcsár Noémi Barta Dóra egri színházi társulatában és a Badorában táncolt éveken keresztül, koreográfusként pedig több teátrumban (Győri Balett, Miskolci Balett, Magyar Állami Operaház) dolgozott, s tevékenykedik mindmáig. 2012-ben hozta létre saját társulatát, a Kulcsár Noémi Tellabort. Általában klasszikusokhoz nyúl, és munkáit a magas színvonalú mozgások mellett mindig egyfajta progresszió, keresés jellemzi, aminek az eredménye általában telitalálat.

EGY PERVERZIÓ MOZGÓKÉPEI

A Faun egy felszabadult fallosz története, aki minden külső és belső gát nélkül élvez, amit az érteke, elsősorban a saját és mások öle adhat a számára. Ez egy illemtől és moráltól mentes férfi-nő viszony, lendületes és megállíthatatlan dinamikával. Ehhez pedig kell egy férfias férfi és egy nőies nő, ami ebben az esetben nem volt adott. Kulcsár Noémi – többek között Barta Dórához és Frenák Pálhoz hasonlóan – magasan képzett táncosokkal dolgozik. Ebben az esetben ráadásul Csere Zoltán a címszereplő, aki nem csupán képzettség terén kiemelkedő táncos, de koránál fogva színpadi, illetve élettapasztalatával is van mit a tejbe aprítani. Nem tudhatom, és nem is lényeges, hogy civilként mennyire férfias, ám az általa előadott feszes mozgássorokból alig érződik férfierő, arról nem is szólva, hogy ezt a helyzetet egy szoknyával még meg is bolondították. Színházi mondás, hogy a királyt nem a színész játssza el, hanem a többiek játéka teszi őt királlyá. Most a „többiek”: Horváth Zita, aki szintén kiváló táncos, ám az alkata gyereklányos, a dinamikái inkább férfiasak, és ő szoknyát sem kap. Így a kettősük olyan, mintha egy érett korú transzvesztita próbálna (sikerrel) elcsábítani egy kismacskát. Eredetileg nem ő, hanem egy nőiesebb táncos (Szarvas Krisztina) játszotta volna ezt a szerepet, de végül

másképpen alakult. A ruhájukon a csontvázuk látszik, ami a teljes meztelenség mellett az ürességet jelzi. Ezen a ponton felmerülhet bennünk, hogy talán nem véletlen ez a szoknya, mint ahogy a bizarr viszony sem: korunk felfordult férfi-női kapcsolódásainak tükröképe, amelyekben üres szervrendszerekként vagyunk jelen. Ahol nem meghódítják a nőt, hanem kielégítik, aki ezután szépen továbbáll. Ha valaki így nézi a művet (a koreográfus az előadás után elmondta, hogy ez volt az alkotói elképzelés), érzéki társadalomkritikát kap, ám a koreográfia nem ad fogódzókat ahhoz, hogy így nézzük, mivel túlzottan komolyan veszi magát. Ezáltal nem egy fals világ képzetét, hanem egy fals előadást kapunk, amit a klasszikus baletthez közel álló mozdulatok csak tovább csavarnak. A felvetés a nemek viszonyáról egy izgalmas és érvényes Faun-olvasat, azonban ehhez vagy a táncosokat kellett volna másképp kiválasztani, vagy jobban éreztetni a játékoságot. De Kulcsár Noémit koreográfusként nem az iróniája és a humora miatt szeretjük.

BÁ-BUCI-BÁ

A Petruska eredete szerint az orosz vásári bábjáték emblematisz figurája, így lett az orosz balettirodalom klasszikusa (1911-ben mutatták be), a bábok szerelmének tragikus és az emelkedett orosz lelket pontosan megmutató egyik remeke. Műneme szerint burleszkbalett, ami nem véletlen, hiszen születésének idején vált igazán ismertté ez a stílus az amerikai filmiparban. A burleszk bármennyire is élcet, tréfát jelent, például Chaplin filmjeit nézve, nem a felszabadult röhögés a fő jellemző, mint inkább a humánus, a dráma vagy akár tragédia érzete. Több mint száz esztendő azonban nem kevés, nem véletlen, hogy mostanában nem születnek ebben a műnemben se filmek, se színházi előad-

A Petruskában Kulcsár Noémi a meglévő iskolákból és mozgásformákból építkezve rajzolja meg ezeket az asztal körül legyeskedő formákat. Ehhez ismét csak kiválóan képzett táncosokat talál, akik nem csupán táncosként, hanem színészként is megállják a helyüket.

sok, legfeljebb egyfajta elidegenítő effektusként szokott megjelenni. Szemben a Faunnal, amit elég lehet „előadni”, a Petruskával kell valamit kezdeni, és Kulcsár Noémi nagyon jó ebben. Sokan nem tudják, hogy a darabnak színháztörténeti jelentősége van Magyarországon, ugyanis a Budapest Bábszínház nem sokkal az indulása után a belőle készült, felnőtteknek készített előadással járta a világot. Persze emögött a szocializmus korában az állt, hogy mind a magyar vezetés, mind a nagytestvér számára megnyugtató volt, hogy egy társadalompolitikától mentes, törzsökös orosz alkotást viszünk a nagyvilágba, jelezve a szovjet művészet horderejét. Azt azért tegyük hozzá, hogy az orosz balettművészet (is) akkortájt (és most is) igazi remekeket hozott létre, ha ideológiailag és politikailag felülvezérelt helyzetben is volt. A Budapest Bábszínháznak megvolt az az előnye, hogy maga a történet, lévén bábok életéről szól, szinte kiált a bábos megvalósítás felé. Kulcsár Noémi számára pedig ott volt a híres balett. A koreográfus egy harmadik utat talált, vélhetően nem túl távol a darab eredeti intenciójától, újabb tükröt tartva emberi kapcsolódásainknak. Nem sokan visznek be kortáránc-színpadra díszleteket és kellekeket, még kevesebben teszik ezt jó érzékkel. Kulcsár Noémi tellaboros előadásait sem jellemzi általában más, noha Barta Dóra „iskolájának” egyik fontos pontja, hogy mindig van az előadásban egy-egy központi díszlet- vagy kellekelem. Ebben a tekintetben Kulcsár Noémi színpada nem különösebben szokatlan vagy eget

rengető (hányszor látjuk, amikor egy koreográfus valami tárggyal akar eget rengetni, de nem sikerül): egy asztal körül foly-
nak a történések. Ez az asztal önmagában elég ahhoz, hogy ne bábokról, de még csak ne is bábokkal meglevenített emberekről szóljon ez a Petruska. A mozgások finoman emlékeztetnek bábokra, de ebben az esetben ez inkább azt jelzi, hogy a színpadi szerepek, vagyis mi magunk bábokként éljük az életünket. Kovács Gerzson Péter (KGP) világvégi karneváljai juthatnak minderről az eszünkbe, ahol szintén kívülről-felülről mozgató alakokat láthatunk, de amíg KGP ehhez egy általa kidolgozott, néptáncból merítő mozgásstílust is létrehozott, Kulcsár Noémi a meglévő iskolákból és mozgásformákból építkezve rajzolja meg ezeket az asztal körül legyeskedő formákat. Ehhez ismét csak kiválóan képzett táncosokat talál, akik nem csupán táncosként, hanem színészként is megállják a helyüket. Pontosan annyit játszanak a mimikájukkal, hogy a figurák a mozgásokon túl is történjenek, de ezt nem tolják túl, vagyis ezzel a „színészi játékkal” nem megduplázzák, hanem kiteljesítik mindazt, amit a mozgásukkal megmutatnak. Kulcsár Noémi olyan táncalkotó, akinek a munkái jó lehetőségek a kortáránc-előadásokkal ismerkedők számára, mivel ha nem is egyértelmű, de könnyen felfejthető és magas esztétikai színvonalon előadott produkciók. Ha e két előadás közül kell választani, én mindenképpen az utóbbit javaslom első táncelőadás-élményként. ■

Faun: Szarvas Kriszta és Csere Zoltán

Petruska: Horváth Attila, Hajszán Kitti, Taba Benjámín, Schell Martin, Csizmadia Tamás

Forrószegiek

- 30 ÉV UTÁN ISMÉT BEMUTATTÁK NOVÁK TATA LEGENDÁS DARABJÁT

Rossa László–Novák Ferenc: Forrószegiek – Széki Rómeó és Júlia,
2019. április 28., június 13., Nemzeti Táncszínház, Nagyterem

Egy előadás két szemszögből – Sándor Ildikó és Truppel Mariann írása
Fotók: Korniss Péter, Kasznér Nikolett, OSZMI – Táncarchívum

SÁNDOR ILDIKÓ:

„Alapvetően eredeti, stilizálatlan formájában láthatjuk a széki táncokat, mi több, már-már etnográfiai hitelességgel. A történet mélyrétegében lezajló érzelmek, az egyén és a közösség konfliktusa azonban stilizált, táncszínházi formában jelenik meg a színpadon. Harminc esztendő után is érvényes módon.”

A hazai színpadi néptáncművészet súlyos adóssága, hogy az elmúlt évtizedek számottevő alkotásait nem tartja repertoáron. Remélem, nem a véletlen műve, hanem e hiány felismerése, hogy a közelmúltban több hiánypótló előadást is láthatott a néptánc iránt érdeklődő közönség Budapesten. Györgyfalvy Katalin és az egykor Janghy B. Zita néven színre lépő dunaújvárosi négyek (Bognár József, Énekes István, Janek József és Szögi Csaba) műveit a Hagyományok Háza látta vendégül, Novák Ferenc Tata Forrószegiek című táncjátékának a Nemzeti Táncszínház adott otthont.

A Forrószegiek eredeti bemutatójára a Thália Színházban került sor, 1989. április 28-án. Napra pontosan harminc évvel később a Nemzeti Táncszínház impozáns, új épületében – majd a nagy érdeklődésre való tekintettel június 13-án még egy alkalommal – tekinthette meg az alkotást a közönség. A kétrészes előadás első felében a rendező-koreográfus mesélt az alkotás ihlető forrását jelentő személyes emlékeiről. Tata kitért arra is, hogy az 1960-as, 70-es évek néptáncos nemzedékére milyen elementáris hatást tett a széki népzenevel és táncsal való találkozás – ennek a különös aurájú, akkor még eleven lokális kultúrának a felfedezése. Néptáncos berkekben köztudott, hogy a városi, újjászülető táncházmozgalom is ebből az élményből bontakozott ki.

Novák Ferenc nemcsak alkotóművészként, hanem néprajzosként

is kiválóan ismeri a település kulturális örökségét. Ennek köszönhetően a közönség átfogó képet szerezhetett a széki hagyomány néprajzi, művelődés- és tánc történeti kiterjedéséről, hátszágáról, egyúttal arról is, hogy a kérlelhetetlenül szigorú paraszti közösség elvárásai és zárt normarendszere korlátokat is emel az egyéni életcélok elé. Ennek egyik példája, hogy a három utcából (Felszeg, Csipkeszeg, Forrószeg) álló településen a földek egyben tartása érdekében a fiatalok kizárólag a saját utcájukból választhattak maguknak párt. Ez a szigorú rend az udvarlási szokásokra és a táncéletre is kihatott. Novák Ferenc gyűjtőútjai során találkozott annak a 20. század elején megtörtént esetnek az emlékével, amikor is két fiatal normákat áthágó szerelme tragikus véget ért. A Forrószegiek táncelőadás ezt a balladai tónusú eseményt állítja színpadra. A személyes visszaemlékezéssel egybeszőtt néprajzi előadást Korniss Péter fotói illusztrálták.

A szünet után következett a táncszínházi előadás, amelyben együtt léptek fel a Honvéd Táncszínház egykori táncosai és a fiatal nemzedék képviselői, valamint a Bihari János Táncgyűttes és a Magyar Táncművészeti Egyetem néptáncos, végzős művészképzés évfolyamának tagjai. A fiatalabb szólisták a Táncművészeti Egyetem korábbi évfolyamában végeztek tanulmányaikat, ma már a hivatásos Duna Művészegyüttes, valamint az Magyar Állami Népi Együttes táncosai. A rendező, Novák Ferenc mellett Hortobágyi Gyöngyvér és Juhász Zoltán érdeme, hogy a különböző korú és képzettségű amatőr, valamint hivatásos táncosok kiegyenlített színvonalú, páratlan előadást hoztak létre.

Ahogy örök téma az egymástól eltiltott szerelmesek tragikusan végződő története, ugyanúgy örök kérdés (volt és marad) az is, hogy a koreográfusok milyen felfogásban elevenítsék meg a néptánc

kifejezőeszközeit, sajátos formanyelvét. Megél-e az eredetileg szó- rakoztató (s a párválasztást, udvarlást segítő), más esetekben rituális funkciójú paraszti táncgyomány eredeti, stilizálatlan formában mint színpadi előadó-művészet? Vagy éppen a „tisztá” néptáncnak van csak létjogosultsága? Avagy stilizált, átfogalmazott formában jelennek meg a színpadi műalkotás? Noha Novák Ferenc egész életpályája, alkotói munkássága a táncszínházi megközelítésmód mellett teszi le a garast, a Forrószegiek sajátos elegye a különböző megközelítési módoknak. Alapvetően eredeti, stilizálatlan formájában láthatjuk a széki táncokat, mi több, már-már etnográfiai hitelességgel (a fonóbeli játékok jelenetében vagy épp a táncházat megidéző részben). A történet mélyrétegében lezajló érzelmek, egyén és közösség konfliktusa azonban stilizált, táncszínházi formában jelenik meg a színpadon. Harminc esztendő után is érvényes módon.

TRUPPEL MARIANN:

„A mostani felújítás egyértelművé tette, hogy a Forrószegiek egy jól szerkesztett, arányos, időálló és értékes táncmű.”

Az egykori Honvéd Táncszínház ikonikus darabját, a valós eseményeken alapuló Forrószegieket 1989 áprilisában, azaz éppen 30 évvel ezelőtt mutatták be a Tavaszi Fesztiválon. A Nemzeti Táncszínház jelenlegi igazgatója, Ertl Péter táncolta annak idején a darab széki Rómeóját. Az évfordulóra felújított darabnak az új épületébe éppen hogy beköltözött Táncszínház kínált helyet.

Nem először újít fel legendás műveket az egykori Honvéd táncosgárdája. Nagyszerű pillanatokhoz 2011-ben Novák Ferenc Tata 80. születésnapja alkalmából az 1984-es Magyar Elektra ismételt bemutatása a Vígszínházban. A Bihari Együttes már akkor is partner volt, csakúgy, mint A helység kalapácsa néhány évvel későbbi felújításában. Ez utóbbi Rusorán Gabriella egykori szólista 50. születésnapjára készült a Vasas Együttes színházában. Mindkettőnél sikerült a régi szereplőket ismét színpadra csábítani.

A Forrószegieknél már nem volt ilyen szerencsés a helyzet. Ezúttal a Magyar Táncművészeti Egyetem hallgatóival és a Bihari Együttes táncosaival állították színpadra a művet – Novák Ferenc vezetésével – a betanító mesterek. A szólószerepeket a Magyar Állami Népi Együttes és a Duna Művészegyüttes frissdiplomás fiataljaira bízta. Egyedül Juhász Zoltán, az MTE adjunktusa táncolta régi karakterét, hozzá kell tenni, ma is lenyűgözően. Ertl Péter, aki korábban Márton és István egyaránt alakította, most a fiatalok konfirmálását és a tragédiát követő temetést végző református lelkész szerepében tért vissza a széki történetbe.

A darab eredetileg Diószegi László Utolsó leltár című műve mellé, egy előadás második részeként készült. Mindkettő Götz Béla kitűnő – faházat, verandát, templomot, csúrt idéző – díszletben játszódott. Két ajtó és egy nagykapu adta a Kárpát-medencei magyar táncok „leltárához” a keretet az első részben, a szerelmi történetben még ablak is gazdagította a díszletet, ami kiváló volt az erkélyjelenet számára.

A Honvéd Együttesben 1989-re nagyszerű csapat állt össze az 1983-ban és az 1987-ben végzett főiskolai néptánc tagozatosokból. Velük és a Honvéd Együttes szólistáiból, valamint az amatőr együttesekből érkező néhány táncossal kezdett összeérni a Novák-társulat.

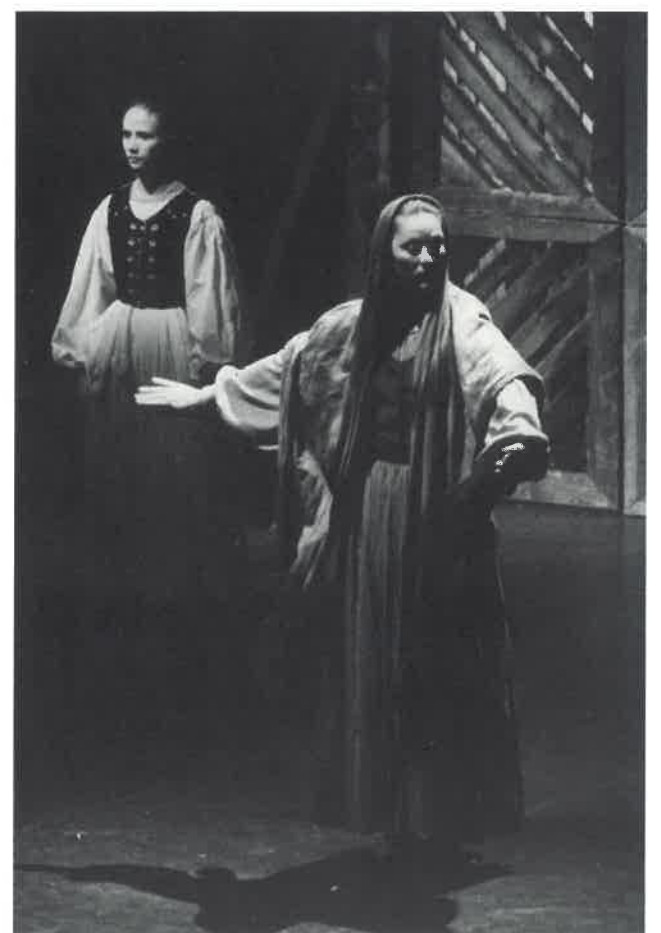

Fotó: Korniss Péter

Fotó: Korniss Péter

Táncház Forrószegen az 1960-as években

Forrószegiek, 1989: Béres Anikó és Gerdesits Irén

Tata sokféle karakternek, táncos egyéniségnek akart és tudott feladatot adni, így táncszínházi műveit eleve két szereposztásra tervezte. A változatos szólószerepek nagyban segítették a táncosok fejlődését, előadóművészi eszköztáruk szélesítését. A Forrószegiek, hasonlóan a többi sikerdarabhoz, több éven keresztül volt repertoáron. Számos külföldi vendégjátékon aratott sikert, köztük 1990-ben a stockholmi Dansens Husban, ahol Birgit Cullberg is elismerően nyilatkozott a társulatról és a táncdrámáról.

A mostani felújítás egyértelművé tette, hogy a Forrószegiek egy jól szerkesztett, arányos, időtálló és értékes táncmű. Szerves része az 1983-as Magyar Elektrával, majd 1986-ban a Tündérgyökér – Kocsonya Mihály házassága című darabokkal fémjelzett korszaknak.

Nagyszerű és folytatásra érdemes kezdeményezés a múlt még fellelhető, élővé varázsolható pillanatait az azóta felnövő generációk elé tárni. A Nemzeti Táncszínház egyik küldetése lehetne a közelmúlt jelentős koreográfiáinak felidézése egy-egy évforduló kapcsán.

Az eredeti, reneszánsz műtől eltérően a széki Rómeó és Júlia története számos új, eredeti szereplővel bővült. Győri Klára, Kali néni például a falu mindentudó mesélője, javasasszonya volt, róla mintázta a Sorsanya szerepét. Szék sóbányászatból meggazdagodott város, amely később szigorú szabályok szerint elkülönülő, háromutcsás falu (Felszeg, Forrószeg és Csipkeszeg) lett, nagyon gazdag népzenei és táncosörökséggel. A mű táncnyelve az autentikus széki táncrendre (négyes, lassú és csárdás, porka, hétlépés), valamint a szünetekben járt férfitáncokra (sűrű és ritka tempó) épült. A drámai jelenetek erős érzelmi töltésű gesztusokból építkeznek. A zeneszerző, Rossa László a széki vonós és énekelt dallamok ellenpontjaként szintetizátoron játszott, modern hangzású zenével érzékeltette a szigorú hagyománytól eltávolodó gondolkodást. Ilyen részek voltak a Sorsanya földöntúli megjelenései, a szerelméért kiálló széki Kali (Júlia) már-már kortárs mozdulatai és örülési jelenete, majd öngyilkossága.

Dicséret és elismerés illeti a Nemzeti Táncszínházat, a szereplőket és a betanítókat, amiért odaadó munkájukkal egy szép tánc történeti emléket akartak és tudtak méltóképpen feleleveníteni. ■

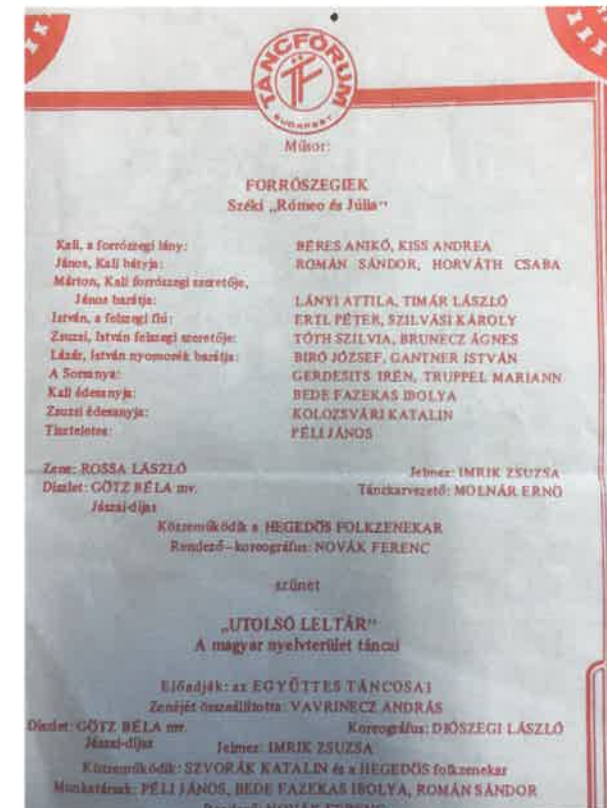
Forrószegiek, 1989

Forrószegiek, 2019

AZ EREDETI TÖRTÉNET „A GYŰJTÉSEIM SORÁN TÖBBEN IS ELMESÉLTÉK NEKEM EZT A TÖRTÉNETET, DE AKKOR EZ ENDEM NEM ÉRDEKELT. EZ ÚGY SZÓLT, HOGY AZ 1900-AS ÉVEK ELEJÉN EGY FORRÓSZEGI LÁNYT MEGSZERETETT EGY FELSZEGI FIÚ, DE A LÁNYNAK MÁR UDVAROLT A BÁTYYA LEGJOBB BARÁTJA. A BÁTYY ÉS AZ UDVARLÓ AZT ESZELTÉK KI, HOGY BEVÉREZNEK EGY INGET, MAJD AZT HAZUDJÁK A LÁNYNAK, HOGY MEGÖLTÉK A FELSZEGI FIÚT. EZT A BESZÉLGÉTÉST KIHALLGATTA A FIÚ EGYIK BARÁTJA, ÁM MIRE FIGYELMEZTETTE ŐT, ÉS EGYÜTT SIETVE A LÁNYHOZ ÉRTEK, A TIZENHAT-TIZENHÉT ÉVES SZERELMES KISLÁNY MÁR FELKÖTÖTTE MAGÁT. HÚSZ ÉVIG NEM IS FOGLALKOZTAM EZZEL A TÖRTÉNETTEL, ÁM A SZALAGOK RENDEZGETÉSEKOR HÁROMSZOR IS BELEFUTOTTAM, ÉS AKKOR DÖBBENTEM RÁ, HOGY DE HISZ EZ EGY KLASSZIKUS RÓMEÓ ÉS JÚLIA-TÖRTÉNET. MIUTÁN KIS EPIZÓDOKBÓL ÉPÜL FEL, EGY FILMES, PERGŐ SZERKEZETET TALÁLTAM KI HOZZÁ.”

NOVÁK FERENC TATA

Forrószegiek, 1989
Ertl Péter
és Béres AnikóForrószegiek, 2019
Kele Kristóf
és Gyetvai Júlia

SZEREPOSZTÁS – NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ, 2019. ÁPRILIS 28., JÚNIUS 13.

A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM EGYKORI ÉS JELENLEGI HALLGATÓI, A VOLT HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ SZÓLIS-TÁI, VALAMINT A BIHARI JÁNOS TÁNCCEGYÜTTES JELENLEGI ÉS KORÁBBI TAGJAI

KALI, A FORRÓSZEGI LÁNY: GYETVAI JÚLIA – MAGYAR ÁLLAMI NÉPI EGYÜTTES (MÁNE), 2017-BEN VÉGZETT A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEMEN (MTE)

JÁNOS, KALI BÁTYYA: JUHÁSZ ZOLTÁN – HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ

MÁRTON, KALI FORRÓSZEGI SZERETŐJE, JÁNOS BARÁTJA: SÁFRÁN BALÁZS – DUNA MŰVÉSZEGYÜTTES, 2017-BEN VÉGZETT AZ MTE-N

ISTVÁN, A FELSZEGI FIÚ: KELE KRISTÓF – MÁNE, 2017-BEN VÉGZETT AZ MTE-N

ZSUZSI, ISTVÁN FELSZEGI SZERETŐJE: BACSÓ LILLA – MÁNE, 2013-BAN VÉGZETT AZ MTE-N

LÁZÁR, ISTVÁN BARÁTJA: SZABÓ GÁBOR – BIHARI JÁNOS TÁNCCEGYÜTTES

A SORSANYA: MAROS ANNA – DUNA MŰVÉSZEGYÜTTES

KALI ÉDESANYJA: GERDESITS IRÉN – HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ

ZSUZSI ÉDESANYJA: RUSORÁN GABRIELLA – HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ

TISZTELETES: ERTL PÉTER – HONVÉD TÁNCSZÍNHÁZ, A NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ IGAZGATÓJA

70 ÉVES A HONVÉD EGYÜTTES
- SZÜLETÉSNAPI KÖNYVKÖSZÖNTŐ

Tisztelet az elődöknek, jókívánság a jelenbelieknek és remény az utódoknak

Reggel a táborban
– táncjáték

Fennállásának 70. jubileumát ünnepli az idén a Honvéd Együttes, amely többtagozatú művészeti intézményként a Magyar Nemzeti Táncgyűttesből és zenekarából, valamint a Honvéd Férfikarból áll. Mindkét kar jelentős szakmai elismertségnek örvend saját művészeti ágában, amit 2011-ben Prima Primissima Díjjal is jutalmaztak. Az együttes Veres Péter író, akkori honvédelmi miniszter kezdeményezésére 1948-ban alakult, első fellépésére 1949. április 29-én került sor. A Zrínyi Kiadó díszes, gazdagon illusztrált jubileumi kötetet jelentetett meg archívumok mélyéről előbányászott fotóritkaságokkal és Korniss Péter képeivel. A könyv szerzője, Mészöly Gábor jellegzetes eseményeket, visszaemlékezés-részleteket, érdekes epizódokat idéz fel a kötetből.

Szöveg: Mészöly Gábor | Fotó: Korniss Péter, archív

Az együttest 1948 őszén a méltán világhírű szovjet Alekszandrov Együttes mintájára szervezték. A megfogalmazott célkitűzések között szerepelt például az, hogy „a marxista-leninista elméleten alapuló szocialista realizmust kell képviselnie”. A tánckar szervezését a Nékoszból (Népi Kollégiumok Országos Szövetsége) átcsabított Szabó Ivánra bízta, aki nyomban táncostoborzót szervezett.

MÉG EGYET HOZTAM NEKED, IVÁN!

Erre így emlékezett egy fogaskerégyári ifjú raktáros, egy bizonyos Seregi László: „Este vetődtem a Tiszti Ház elé, a portás már épp el akart küldeni, amikor Béres Ferenc jelent meg a kapuban: – Mit keresel itt, fiú?... – Csak meg akartam kérdezni, mikor van felvétel – válaszoltam, mire megfogta a nyakamat és belökött egy nagyterembe. – Még egyet hoztam neked, Iván – kurjantotta. Körben beöltözött táncosok, fiúk és lányok kajánul néztek rám. – Állj középre! Mit

tudsz táncolni? – Csüddögölöt... Szakadt rólam a víz, földre szegzett szemmel elkezdtem valahogy táncolni... Szánalmas lehetett. De valami olyan képességem volt, amivel mások lábáról le tudtam lopni a táncot, mert elfogadhatóan utánoztam, amit aztán mutattak... Ma fátumszerűnek, akkor véletlennek tűnt az egész felvételi, és hogy sikerült, nem tudtam, örömmemben hová legyek. Megpróbáltam elképzelni, hogy művész vagyok. Otthon két hétig nem mondtam meg anyámnak, hogy otthagytam a gyárat.”

És elkezdődött a kiképzés. Idézet a könyvből: Szabó Iván nyomban megkereste az Operaház egyik balettmeisterét – aki korábban a Gyagilev-balettnek is táncolt –, Nádasi Marcellát. A mesternő nagy lelkesedéssel, de nem éppen kedvező körülmények között látott munkához. A népi táncosok ugyanis eleinte meglehetősen idegenkedtek a számukra teljességgel szokatlan mozgásoktól. Időbe telt, míg a francia anyanyelvű (lánykori nevén Marcelle Vuillet-

Baum), a magyart franciás akcentussal beszélő mesternő és a csizmaszárverő falusi táncos fiúk közös nevezőre jutottak.

Közben megindult a kórus szervezése is. Sok száz jó hangú katonát hallgattak meg, de zeneakadémista növendékek is „csatasorba álltak”, főként nehezebb sorsú vidéki fiúk az intézmény kollégiumából, köztük egy Hódmezővásárhelyről származó 19 éves, bizonyos Ilosfalvy Róbert. Rövidesen már mint szólista így írhatott haza édesanyjának: „Bemutatkozom mint a néphadsereg tartalékos állományba vett tisztje – hadnagy lettem, két csillaggal”. Körülötte a kórusban olyanok álltak, mint Baksay Árpád, Réti József, Szőnyi Ferenc, Tarnay Gyula, a magyar operajátzás későbbi nagyjai. De – kevesen tudják – itt, a kórusban kezdte pályáját az operanékesnek készülő Kibédi Ervin. Később innen indult Gregor József, Gulyás Dénes és Sasvári Sándor is; visszaemlékezéseik gazdagítják a kötetet. A szimfonikus zenekarban szintén helyet kapott néhány zeneakadémista, így Kovács Dénes, a későbbi jeles hegedűművész és – egy friss kutatás szerint – a brácsaszólam vezetőjeként az a Kertész István, aki később a kölni opera zeneigazgatójaként vált világhírűvé.

Alig féléves felkészülést követően 1949. április 29-én a Városi, ma Erkel Színház színpadán bemutatkozott az ország első hivatásos együtteseként a 150 tagú Honvéd Központi Művészegyüttes. A díszpályán az ország vezetői, miniszterek, tábormokok. A siker óriási volt.

Városi Színház, debütálás

Kodály Zoltán és a Honvéd Férfikar

Számos elragadtatott kritika jelent meg, többek között az akkor még ismeretlen költő, az Odüsszeusz és az Iliász későbbi elismert fordítója, Devcséri Gábor tollából: „Ez a fél tucat táncos jól tudott milliókat képviselni: józan és lelkes, éber harcosokat, akik tudják, hogy miért küzdenek: a béke odaadó, erős és fegyelmezett hadseregét...” 1956 ősze a társulatot fennállása legnagyobb kihívása elé állította. Három hónapos kínai turnéra indultak, amely akár Guinness-rekord is lehetett volna: 3 hónap alatt 12 városban 104 előadáson léptek fel. Két hétig tartott a vonatút a Szovjetunióon keresztül, amely alatt a táncosok számára a kupék folyosóin tartották meg a szokásos balett-tréningeket.

pett a pályaudvarról, amikor a Honvédelmi Minisztérium azonnali hatállyal megszüntette hírneves, ám renitens együttesét.

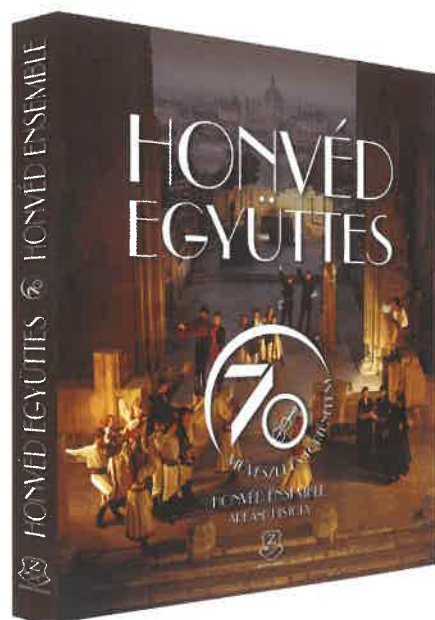
KÉT KORSZAK, KÉT MARKÁNS ALKOTÓ, VEZETŐ

S most lapozzunk át néhány fejezetet! Lássuk az együttes egyik nagy korszakát, amit egyetlen névvel lehet jellemezni: Tata. A Novák Ferencről, az együttes ikonikus művészeti vezetőjéről, műfajteremtő munkásságáról, emblematis alkotáiról szóló írások megtöltenének egy kisebb könyvtárat. A most megjelent ünnepi kötet is kellően foglalkozik életművével, itt most egyik tanítványa, az időközben szintén ikonikus alkotóvá érett neves koreográfus, Horváth Csaba sorait idézem: „Az ott

töltött évek alatt rengeteg muníciót kaptam. Tata nemcsak a táncos minőséget követelte meg tőlünk, hanem elvárta, hogy szellemileg is fejlődjünk, olvasottak legyünk, naprakészek a minket körülvevő világ dolgaiban. Kíváncsi volt ránk minden tekintetben, ő a gondolkodó táncost szerette. Imádtam vele beszélgetni bármiről, a külföldi turnéink során múzeumokba járni, lehengerlő volt a társasága. 1989. október 23-án a próba után Tata odaszólt: Csabika! Nem jössz velem a Kossuth térre? Felszálltunk a metróra és kimentünk a Parlamenthez, ahol Szűrös Mátyás kikiáltotta a köztársaságot. Utána beültünk egy kocsmába és ő spontán történelemórát tartott. Emlékezetes nap volt.”

Zárjuk ezt a rövid történetet a Honvéd Együttes és a ma már Magyar Nemzeti Táncgyüttes néven működő táncok történetét továbbíró Zsuráfszky Zoltán könyvbéli hitvallásával: „A tánc örök lüktetése, a pillanat művészetének

nagyszerűsége sokakat elbűvölt már, s e bűvöletből nehéz, sokszor

szinte lehetetlen szabadulni; akit egyszer magához láncolt, legyen az akárhány éves, nem feleli a mozgás szabadságát, szépségét, a gyakorlás áhitott gyötrelmeit, s nem feleli azt a boldogságot sem, amely az általa elnyert sikert koronázza. Azt mondják, a táncnak csak jelene van, nem alkothat maradandót... S mégis! Mindig meg-megújuló formáival, létezésével örökké él, amíg az ember él a földön, hiszen egyidős az ember megjelenésével, s az örök emberi létről sugározza az emberi lélek legtisztább megnyilvánulási formájaként. Számomra a magyar és a Kárpát-medencei népek táncgyömeinyának továbbélte, művészi rangjának megőrzése – egyéni művészi utam mellett – a legfontosabb feladat.”

Az egykori és a mai Honvéd Együttes – a lemezdíjakkal és világpremierekkel büszkélkedő Honvéd Férfikar és a Magyar Nemzeti Táncgyüttes – köszöntésül álljon itt a kötet zárómondata: tisztelet az elődöknek, jókívánság a jelenbelieknek és remény az utódoknak. ■

A Magyar Elektra Fülöp Viktorral, koreográfus Novák Ferenc Tata

Szegedi Dóm tér, Novák Ferenc Tata rendez

Csipkerózsika, koreográfus Zsuráfszky Zoltán

Zsuráfszky Zoltán és a Magyar Nemzeti Táncgyüttes

CAFE BUDAPEST KORTÁRS MŰVÉSZETI FESZTIVÁL – SIDI LARBI CHERKAOU, FELEDI PROJECT, WILLANY LEÓ

Több mint 150 program mintegy 40 helyszínen, 17 napon át: a térség egyik legjelentősebb ösztönművészeti eseménysorozata 2019-ben is a kortárs művészet nemzetközi és hazai sztárjaival, ősbemutatókkal és formabontó köztéri programokkal teszi emlékezetessé az októbert.

A táncrajongók is valódi csemegékre számíthatnak, hiszen a világ vezető balettyüttesivel dolgozó, de Beyoncé-nak a Louvre-ban forgatott, ikonikus videoklipjét is megálmodó belga koreográfus, Sidi Larbi Cherkaoui Nomad című művét hozza el a fesztiválra. A Feledi Project vadonatúj előadásában Elektra bosszúdrámája Euripidész tragédiája és Richard Strauss operája nyomán, de a kortárs tánc nyelvén szólal meg a színpadon. A hiphop, a street dance és a kortárs tánc találkozásából születő [D]OPEN Your Move eseménysorozatnak a Trafó Kortárs Művészetek Háza ad otthont, Grecsó Zoltán improvizációs táncszínházának, a Willany Leónak pedig a város közterei. Pontosan úgy, ahogy az Imagine Budapest alkalmi színtársulatának az utcasarkok, parkok, lépcsőházak és belső udvarok szolgálnak majd mini szabadtéri színpadként.

Sidi Larbi Cherkaoui Nomad

DUPLA BEMUTATÓVAL KÉSZÜL A KÖZÉP-EURÓPA TÁNC SZÍNHÁZ AZ ŐSZI CAFE BUDAPEST KORTÁRS MŰVÉSZETI FESZTIVÁLRA

Mészáros Máté új produkciója mellett a színtén külföldöt járó Juhász Péter tér haza, hogy együtt dolgozzon a társulattal.

Feledi János a Budafoki Dohnányi Zenekar felkérésére készít produkciót Mendelssohn Walpurgisnachtjának zenéjére a KET és a Feledi Project művészei számára. A darab 2020. február 1-jén mutatkozik be a Műpában. A hónap másik premierjét a társulattól érkező Mádi László jegyzi, aki Térfalók című díjnyertes munkája

után második alkalommal kap lehetőséget, hogy a Nemzeti Táncszínház színpadára alkosson.

Az évad folyamán két neves külföldi koreográfus érkezik a társulathoz, hogy workshopot tartson. A két kurzus nyitott lesz a hazai táncművészek számára. Október 1. és 5. között az Akram Khan Társulat táncművésze és társ-koreográfusa, a szlovák származású Andrej Petrovics érkezik Budapestre, majd januárban a spanyol Gustavo Ramirez, aki ittléte alatt előkészíti az évad negyedik, tavaszi bemutatóját is.

A szlovák származású Anton Lachký tavaly készített koreográfiát a társulat számára. A Special Society című darabot szeptemberben és decemberben Mészáros Máté InSoundOut című monotáncával egy este láthatják az érdeklődők. A két előadás a nyári erdélyi turné után novemberben ismét látható lesz Erdélyben, ezúttal Sepsiszentgyörgyön a két évente megrendezett nemzetközi Flow Fesztiválon, ahová a krakkói Roller Coaster Fesztiválról érkezik a társulat.

A társulattal otthont adó Bethlen Téri Színház SÓT7 fesztiváljának keretein belül mutatják be az Ifjú Koreográfusok Fóruma újabb két produkcióját. Az idei nyertesek, a Vajdaságból származó Cserepes Gyula (Cie Philippe Sarie) és a szlovák Eva Urbanová (Dance Conservatoire Prague) a tavalyihoz hasonló módon a Magyar Táncművészeti Egyetem modern tánc szakos diákjaival kibővült társulattal dolgozhat együtt.

A következő évadokban Varga Csaba és Rónai Attila táncművészekkel, valamint Jónás Zsuzsa (Ballet Jazz Art Paris) és Halász Gábor (Ballet National de Marseille) alkotókkal készül együttműködni a társulat. 2021-ben Anton Lachký tér vissza a Közép-Európa Táncszínházhoz egy egyfelvonásos estét készíteni, míg 2022 tavaszán az idén workshopot tartó Andrej Petrovicsot várja vissza a társulat.

ISMÉT TALÁLKOZÓT TARTOTT A MAGYAR TÁNCÉLET A VIII. EGRI STÚDIÓSZÍNHÁZI TÁNCFESTIVÁLON

A találkozó keretében került sor a GG Tánc Eger idejéig stúdiószínházi bemutatójára Frenák Pál In_Time című ikonikus darabjával. A társulat további öt új bemutatóval, felújításokkal és szerep-átvételekkel folytatja a 2019/20-as évadot.

Két új tagot köszöntöttek soraikban, a Magyar Táncművészeti Egyetem klasszikus balettművész szakán végzett Plita Márkot és az Olaszország-

ból érkezett Gioele del Santót. A tavaszi nagyszínpadi bemutatóra pedig Boleró címmel Ravel zeneműveire készít koreográfiát Topolánszky Tamás, a GG Tánc Eger vezetője.

Az együtteshez kapcsolódó hír, hogy augusztus 20-án Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetéssel vehetett át Tóth Karolina táncművész.

Tóth Karolina

VISSZATÉRT A SZÍNPADRA AZ EXPERIDANCE!

Az április 18-át követő mintegy négy hónapos leállás után augusztus 7-én ismét színpadra állt az ExperiDance. Egerben az Agria Nyári Játékok keretében immáron Román Sándor korábbi művészeti vezető nélkül léptek fel. Első sikerdarabjukat, a 2000-ben Szolnokon bemutatott Ezeregyévet az eredeti, Schwajda-féle forgatókönyv alapján állították színpadra. A megújult társulat művészeti vezetését a Re-Productionbe tömörült három korábbi vezető táncos vette át, akik a darab legendás főszerepeit is táncolták évekig. Benkő-Morvai Veronika, Benkő Dávid és Újszászi András a jövőben négy korábbi darab betanítását és színpadra állítását végzi. A 24 fős társulatban 16 régi és 8 új táncos szerepel. Vona Tibor igazgató a leterheltség csökkentése érdekében négy darabra szűkítette a repertoárt, amit később új produkciók is gazdagítanak.

Budapestben szeptember 19-én nyitották meg az évadot szintén az Ezeregyévvvel a RaM Colosseumban. A bemutatót az ExperiDance-repertoárban sorrendben követi a 100 tagú cigányzenekarral készített Fergeteges – Sissi le-gendája, a Gyöngyhajú lány balladája Omega-musical és a Cinderella családi mesemusical Hamupipőke történetéről.

JELENTŐS MÓDSZERTANI FEJLESZTÉS ZAJLIK AZ ALAPFOKÚ TÁNCMŰVÉSZETI OKTATÁSBAN A TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM IRÁNYÍTÁSÁVAL

Öt akkreditált képzés, tizenhárom új tankönyv, számos pedagógus-továbbképzés, százhusznál több program. Az EFOP-3.2.6-16-2016-00001 számú projektje, amelynek célja a tanulók képességkibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben, 2020. február 14-én ér véget. A projekt kidolgozója a Magyar Táncművészeti Egyetem, a sorozat eredményeiről, valamint a folytatásról a szakmai vezetővel, Fodorné Molnár Mártával és a projektvezetővel, Gáspár Emesével beszélgettünk Réfi Zsuzsanna.

Fotó: Kericsmarics Eszter

Mintegy négyéves munka zárul le tavasszal, hiszen a támogatási szerződést 2016 elején kötötték meg. Hogyan tekintenek vissza az eltelt időszakra?

Gáspár Emese: A vállalt feladatainkat sikerrel elvégeztük, már szinte csak az van hátra, hogy a bevont iskolák beemeljék a pedagógiai tevékenységükbe a tőlünk kapott programot, de úgy vélem, erre is lesz elég jelentkező. Ötvennégy intézmény vett részt a sorozatunkban, biztosan akad harminchat vállalkozó iskola. A kezdetektől azt tapasztaltuk, hogy az intézmények vezetői és a pedagógusok is érdeklődők voltak, a nyári továbbképzésekre szintén rengetegen jelentkeztek.

Fodorné Molnár Márta: Nagyon komoly munkát végeztünk, hiszen a táborok és az előadások mellett tananyagot is fejlesztettünk az alapfokú művészetoktatás számára. A jelentkezők az egyetemünktől megkapták a teljesen új vagy továbbfejlesztett szakmódszertani anyagot feladatbankkal és DVD-példatárral együtt. Ez elektronikus formában már megérkezett a pedagógusokhoz, és ősszel már nyomtatott formában is átvehetik ezeket. A teljes anyagot kipróbálhatták fél éven keresztül az iskolájukban, s ehhez mentorokat is biztosítottunk számukra.

Milyen visszajelzések érkeztek?

G. E.: Ezek az anyagok hiánypótlók. Magyarországon több mint

négyszáz iskolájában folyik alapfokú táncoktatás, s néhány területen eddig nem létezett ilyen strukturált, rendezett anyag. Emellett annak is örülünk, hogy a közös munka során sokkal jobban feltérképezhetjük, hol milyen tevékenység folyik, milyen tanárok dolgoznak. Szorosabbá vált a kapcsolatunk, és ma már ők is sokkal gyakrabban fordulnak hozzánk a kérdéseikkel, kéréseikkel.

Nem lehetett könnyű egyszerre öt szakot akkreditáltatni.

G. E.: Új feladat volt ez a számunkra, sokat dolgoztak ezen a munkacsoportjaink, és az Oktatási Hivaltól is minden segítséget megkaptunk, mindig jelezték, hogy hol milyen korrekcióra van szükség. A tananyag fejlesztése jelentette a legnagyobb feladatot, az vitte el a legtöbb energiát, ehhez képest a táborok, előadások szervezése már inkább örömmunka volt. S nagyon tanulságos, ahogy Lőrinc Katalin, Szurmayné Hortobágyi Gyöngyvér és Kézér Gabriella, akik beavató színházi előadásokkal járták az országot, beszámoltak róla, hogy a részt vevő gyerekek mennyire élvezték a produkcióikat. Amikor ezeken a foglalkozásokon kis cetliket kellett írniuk néhány szót arról, hogy a táncról vagy a táncművészetről mi jut eszükbe, a leggyakrabban a szabadságot, az életet, illetve az önkifejezést említették. Mindez azt is igazolja, hogy a gyerekek a saját életük szempontjából szintén fontos és pozitív impulzusokat kaptak a táncból, a mozgással való reflektív foglalkozásból. S annak is örülök, hogy nemcsak mi látogattunk el hozzájuk, hanem nagyon sok iskolát vendégül tudtunk látni, eljöttek az egyetem előadásaira, a házi versenyekre.

F. M. M.: Régi vágya volt az intézményünknek, hogy a táncművészeti képzés minden szintjére – az amatőrtől a professzionális képzésig – rálásson. Ezt most valamelyest sikerült elérnünk. Visszatérve

kötettel is kiegészültek, amelyek a tanórán kívüli foglalkozásokhoz nyújtanak segítséget. Ilyen például az a könyv, amely azt részletezi, hogy a sajátos nevelési igényű gyerekeket hogyan lehet néptánc, népi gyermekjátékokkal fejleszteni, vagy az, amelyek a koncentrációs készség fejlesztését segíti a tánc, a klasszikus balett által.

A múltkori beszélgetésünkön említette, hogy tárgyalnak Csépe Valériával arról, hogy a NAT részévé váljon a tánc. Meddig jutottak?

F. M. M.: Sajnos teljes a csend e téren, amióta átalakult az előkészítő bizottság... Már az is komoly küzdelem, hogy egyáltalán a tánc területéről meghívjanak valakit a NAT-ba, és hogy megkérdezzék róla a véleményünket. Szerencsére az általunk kidolgozott szakmódszertani programok függetlenek attól, hogy a tánc része-e a Nemzeti Alaptantervnek, hiszen a délutáni foglalkozásokon is használhatják a tanárok. Az is nagyon jó lenne, ha az öt testnevelésórából kettőt megkapna a tánc, mivel a gyakorlat azt bizonyítja, hogy azok a gyerekek, akik a testnevelésre alól felmentést kérnek, a táncfoglalkozásokon szíves-örömmel részt vesznek. Az EFOP keretein belül az iskolák hálózatosodása kapcsán kiderült, hogy sok helyen üresen állnak tánctermek, és megfelelő logisztikával, valamint egy-egy környékbeli tánctanárral segítségével számos iskolában működhetne táncoktatás.

Jelentős mennyiségű tennivalót vállaltak az EFOP-ban, és az MTE a vállaltakat pontosan teljesítette.

G. E.: Évente ellenőrizték mindezt a projekt itthoni irányítói, emellett az unióból is érkeztek megfigyelők. S bár sokszor nem volt könnyű minden pontot megérteni, pontosan teljesíteni, ad-

a tananyagokra, a néptáncoktatás jól kidolgozott metodika szerint zajlott, de például a társastánc terén szinte semmilyen szakmai anyag nem állt a pedagógusok rendelkezésére, ezért sokan azt tanították, ami épp eszükbe jutott. Az egész nem volt rendszerbe foglalva, így az általunk készített program óriási segítséget jelentett ebben a műfajban, akárcsak a divattánc terén. A modern táncnál nagyon jó felépítésű segédanyag született, olyan támpontokkal, amelyek segítségével a tanár mindig tud alkalmazkodni az adott közösség tudásához, haladásához. Mindez nemcsak tanórákon használható, hanem például a napközis foglalkozásokon is. Emellett versenykoreográfiák is készültek, amelyeket az alapfokú táncversenyeknél használhatnak. Az pedig az egyetem, a kollégák számára volt hasznos, hogy a munka során számos publikáció született. Minden képzéshez készült két tankönyv, s ezek három különleges

minisztrálni, de öröm, hogy sikerrel jártunk, és részt vettünk egy ilyen különleges, az öt egyetemet felvonultató összefogásban.

Mi lesz az EFOP után? Folytatódik az ilyen jellegű munkájuk?

F. M. M.: Az Emmi is feltette már ugyanezt a kérdést, s ha talán még egy ilyen nagy, öt egyetemet felvonultató projekt nem is lesz több, úgy érezzük, hogy a táncoktatás területén még nagyon sok feladat vár ránk. Például a középfokú oktatáshoz is tervezzük a szakmódszertani anyagok megújítását, valamint az általános iskolák részére is készítenénk a gyerekek életkorához alkalmazkodó tananyagot, ahol a mindennapos testnevelésből táncból váltaná ki órákat. Vagy projektszerűen, az ünnepek köré csoportosítva készítenénk tananyagot számukra.

S mi a helyzet az óvodásokkal?

F. M. M.: A legkisebbeknek szóló anyagok előkészítése ugyancsak megkezdődött, de még nem jutott idő a kidolgozásukra. Nagyon fontos, hogy a mozgást megszerettessük a kicsikkel, s az óvónők is nagyon nyitottak, örülnének annak, ha kész tananyagokból dolgozhatnának. Szóval ha lehetőségünk nyílik rá, nagy örömmel folytatjuk a munkát az óvodásoktól kezdve a felsőfokú képzésekig. ■

ELINDULT A NÉPTÁNCOSKÉPZÉS MAROSVÁSÁRHELYEN

A 36 fővel elinduló 6 féléves táncos és próba-vezető alapképzési szak néptánc-specializáció a Magyar Táncművészeti Egyetem, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és a Maros Művészeti Egyesület együttműködésében valósul meg a 2019/2020-as tanévben. Az esti munkarend szerint magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzési formában résztvevő, és a szak képzési, valamint kimeneti követelményeit eredményesen teljesítő hallgatók a Magyar Táncművészeti Egyetem BA szintű oklevelét szerezhetik meg. A felvettek valamennyien az erdélyi magyar hivatásos néptáncgyűttek tagjai, ezért az oktatás rendje az együttesek programjához igazodik.

ELŐSZÖR ADTAK ÁT ÉLETMŰ-ELISMERÉSEKET A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM TANÉVNYITÓJÁN

Az egyetem rektora, Bolvári-Takács Gábor adta át a Magyar Táncművészeti Egyetem Életmű-Elismerését a hazai táncélet három kiválóságának. Módy Julianna versenytáncos-táncpedagógusnak, Galambos Tibor néptáncművész-koreográfusnak és Péter László balettművész-balettmestermek. A hagyományoknak megfelelően az egyetem

megemlékezett a 40 és 50 éve végzett hallgatóiról is. Macher Szilárd intézetigazgató méltatta a hajdani növendékeket, akik napjaink kiemelkedő táncosai, koreográfusai és társulatvezetői.

Az 1969-ben végzett évfolyam névsora a következő: Ascher Ágnes, Erdélyi Sándor, Hus Sándor, Ilyés Katalin, Ivánka Sándor, Janács Evelyn, Molnár István (ő a színpadon Váradi M. István néven táncolt), Musitz Ágnes, Oláh Tibor, Pallai Ágnes, Szabó Judit és Szabolcs Éva.

Ilyés Katalin, Erdélyi Sándor, Pallai Ágnes és Szabó Judit elhunyt, az oklevelet az alábbi művészek vették át személyesen: Ascher Ágnes, Hus Sándor, Ivánka Sándor, Janács Evelyn, Musitz Ágnes, Váradi M. István (Molnár István).

Az 1979-ben végzett 14 hallgató közül ketten sajnos már nem lehetnek velünk: Szekeres Lajos és Horváth Erika. Greiner Éva nem tudott jelen len-

ni az ünnepségen, mert külföldön él. Akik átvették az oklevelet: Molnár Márta, Bombicz Barbara, Demcsák Ottó, Dombrovsky Éva, Horváth Gizella, Kiss János, Krámer György, Szabó Elemér, Szigeti Gábor.

Az ideai tanévtől új vezetője van a Klasszikus Balett tanszéknek Kövessy Angéla személyében. A Társastánc és Divattánc Tanszék önálló tanszék lett, amelynek tanszékvezető-helyettese Hájás Katalin.

NÉMETH ALEXANDRA ÉS SZENDREY REBEKA HAVAS FERENC-EMLEKDIJÁT KAPOTT

Ismét átadták a Táncművészeti Egyetemen a Havas Ferenc-emlékdíjat, amelyet Csáki József alapított 2008-ban, Havas Ferenc kiemelkedő balettművész halála után egy évvel.

A háromfős kuratórium az idén Németh Alexandra és Szendrey Rebeka végzős klasszikus balett szakos hallgatóknak ítélte oda az elismerést. A díj jogi háttérét 2017 óta a Magyar Nemzeti Balett Alapítvány biztosítja.

Csizmadia Tamás, a kuratórium tagja szerint arra törekcsenek, hogy olyan növendékek kapják az elismerést, akik személyiségükben, művészethez való hozzáállásukban olyan pluszt hordoznak, amely feltételezheti a sikeres művészi karriert.

Lendület kifulladásig

A Magyar Táncművészeti Egyetem IX. évfolyamos balettművész-hallgatóinak vizsgakonzertje,
2019. június 29., Budapesti Operettszínház

Az utóbbi években az Operaház helyébe lépő Erkel Színház, tavaly a Müpa Fesztivál Színháza, az idén pedig az Operettszínház biztosította a vizsga helyszínét a végzős évfolyamnak. Nem volt könnyű dolga a 20 fős csapatnak, mert mestereik, Barna Mónika és Szakály György magasra tették a léceket.

Szöveg: Varga Nóra, PNK

Az idei nyolcfős fiúosztály némely tagja egyetemi éve alatt próbálta meg öles léptekkel behozni korábbi lemaradását, és örömteli, hogy ez sikerült is. Mindegyikük technikailag jól képzett, határozott karakter, és ezt a koncertvizsga egyes számaiban meg is mutatták.

A 12 fős lányévfolyamnak jól felkészített, biztos a forgás- és spicctechnikája, szellős, magas lábemelésekkel, egyenletesen jó technikai színvonalon táncoltak, noha az Operettszínház nem éppen baletteladásokra felkészített talaja jócskán megnehezítette mindezek bizonyítását.

A koncert első része, az előző évek szerkezetét követve, egy jelentős balettmű szvitszerű feldolgozása, látványos többszereplős jelenetekkel. Ezúttal magyarországi ősbemutatóknak voltak tanúi a nézők, hiszen Petipa Satanelája eddig nem volt műsoron. A második rész számos ritkán látott darabrészletében ki-ki megcsillogtathatta előadói képességeinek legjavát, technikai bravúrok, parádés színészi játékok, remekbe szabott karakterek jelentek meg a színpadon.

A végzős hallgatók vizsgakonzertjét záró, nagyjából húszperces darab igazi csemege volt, amelyet Igor Kirov észak-macedón származású vendégkoreográfus kifejezetten az évfolyam számára készített. Kirov a Horvát Nemzeti Balett Split társulatának baletttigazgatója, aki Európától Japánig bejárva a tánc világát, számos elismerésre tett szert.

Sűrített, lényegre törő pontosság jellemezi a darabot. Az alkotó rendkívül letisztult formákkal dolgozik, műve a színpadra alkotott térformák koncentrált mozgásfolyama. Ez pedig valódi kihívás elé állítja a táncosokat, hiszen mindenki a csoport egységében nyeri el saját jelentőségét: minden egyes mozdulat szigorú összhangban áll egymással, a dinamikus képi szerkezet egy meghatározó ele-

meként funkcionál. Képi szerkezetéről beszélünk, méghozzá azért, mert precízen felépített és megtervezett mozgássorokról van szó, amelyek úgy gördülnek egymáson, mint összekapaszkodó fogaskerekek egy egzakt konstrukcióban.

A színpad tere ezúttal a testek tere. Az előadás a táncosok fizikumának tónusaira fókuszál: a rájuk eső fény, az árnyékból kirajzolódó vonalak mintegy új formák vonásait festik a fekete térvásznára. A testek térbeli elmozdulásai, találkozásai és szétválásai időrendben pontosan kiszámítva alkotják meg a színpadképet. Térelemként négyszögletes formákat felvonultató, a háttérbe beleolvadó fekete székeket használ az alkotó, amelyek nem rekvizitumként szerepelnek, hanem tovább fokozzák a szoros, geometrikus rend vonalait.

Tiszta táncot látunk, amely a zene vizuális leképezése. Alexander Balanescu román bolerónak is nevezett művében a hegedű által diktált, folyamatosan jelenlevő feszültséget végig feszesen tartja a táncmű.

A repetitív dallamokkal és zenei foszlányokkal építkező darab semmilyen kapaszkodót nem kínál az előadónak, ezért a táncosok Kirov egyszüflés, majd negyedórás koreográfiájának minden pillanatában számolják magukban a mozdulatokat. Szinte lehetetlen együtt egyszerre mozogni, a végzősöknek mégis sikerült. Végigkísérve a betanulási folyamatot, a darab hihetetlen fejlődésen ment keresztül, energiaszintjét, plasztikusságát, erejét és csoportdinamikáját tekintve az időzítés tökéletes volt, a vizsgakonzerten végig tartották a lendületet, kifulladásig emelték az energiaszintet a zene által diktált tempóban. Ez a vizsgadarab is azok sorát gyarapítja, amiket, fájdalom, soha többé nem látunk a színpadon. Kár érte. ■

Táncmedicina – egy tudományág a művészet szolgálatában

IV. Dance Medicine and Science
Research Symposium,
2019. május 4-5., Walsall

Szöveg: Geréby Fruzsina,
az MTE gyógytornász-manuálterapeutája
Fotó: Mészáros Csaba, Czank Livia

A Dance Medicine a klasszikus balettre specializálódott tudományág, amely az angolszász országokban mindössze néhány évtizede vált ki a sporttudomány területéről. Művelői felismerték, hogy a táncművészet, miközben hihetetlenül nagy fizikai erőnlétet igényel, művészi mivoltából adódóan az egészségmegőrzéssel és a rehabilitációval szemben speciális igényeket támaszt, így önálló tudományágként kell foglalkozni vele. A terület legnagyobb szervezete jelenleg az IADMS (International Association for Dance Medicine and Science), amely a kilencvenes évek elején alakult, és mára egy több ezer főt számláló nemzetközi intézménnyé nőtte ki magát. A szervezet idei kétnapos szimpóziumát Angliában tartotta.

A tánc ugyan nem sport, de a fizikai igénybevételt tekintve megközelíti az egyes versenysportágak terhelését. Ezért nagyon fontos a sérülések mechanizmusának, a balett mozgásformájának analízis ismerete, hogy ezek fényében megelőzhetőek legyenek a sérülések, hatékonyabb legyen a gyógyítás és a rehabilitáció.

A táncmedicina mint önálló tudományág hihetetlenül gyors ütemben fejlődik. Nagy-Britanniában már három egyetemen zajlik mesterképzés, ahol elsajátítható mindaz a tudás, amely jelenleg rendelkezésünkre áll.

Ezek közül a University of Wolverhampton az egyik, amelynek Walsall városában lévő campusán rendezték meg immár negyedik alkalommal a Dance Medicine and Science Research Symposiumot. A konferenciát Matthew Wyon professzor szervezte, aki az egyetem Tánctudományi tanszékének professzora, a NIDMS (National

Institute for Dance Medicine and Science) együttműködő partnere és számos kutatás társszerzője.

A konferencia lehetőséget ad a befejezett kutatások ismertetésére, összehozza a különböző témákban dolgozó szakembereket és elősegíti a párbeszédet.

A STRETCHING HATÉKONYSÁGA ÉS A KIFÁRADÁS PARAMÉTEREI

A beszámolók közül kiemelhető Barbara Pessali-Marques kutatása, amely a klasszikus balett-tréning kiegészítéseként alkalmazott stretchingfoglalkozások hatékonyságát vizsgálta. Mikor, hogyan, milyen intenzitással, valamint ismétlésszámmal érdemes nyújtani az izmokat anélkül, hogy az sérülést okozza. Előadásából kiderült, hogy különbséget kell tenni ízületi mozgásterjedelem és kötőszöveti nyújthatóság között. Az egyik következtetése az, hogy a 30 vagy 60 másodpercig kitarított nyújtási pozíciók hatékonyságában nincs különbség. A mindennap végzett, 8 héten át tartó, célzott nyújtás az, ami az izmok szöveti szerkezetében hosszú távú változást tud okozni. Előadásában külön hangsúlyozta, hogy a nyújtási gyakorlatokat előzetes felmérést követően egyénileg kell a gyermekekre szabni. Szó esett a balett-tanulmányaik elején járó táncosok spicctechnikára való alkalmasságának megítéléséről is. A gyakorlatban leginkább az életkorhoz kötik ennek meghatározását, ami a kutatások eredményei alapján hibás gondolat. A spicc-cipőn táncolásra való alkalmasság egyéni eltéréseket mutat, és speciális teszteleket követően – pl. egyensúlyozási készség felmérése, bokaízület mozgathatósága – kellene a növendéke-

A tánc során szerzett sérülések
hátterében legtöbb esetben a fizio-
lógiai értelemben vett kifáradás áll.
Csökken a test motoros kontrollja,
a mozgások tudatos összehangolá-
sának képessége romlik.

ket erre a technikára tanítani. Ezek figyelmen kívül hagyása növeli a sérülések kialakulását.

A londoni St. Mary's University doktoranduszhallgatója, Joseph Shaw hároméves kutatását végzi épp a Royal Ballet táncosai körében. Témája a táncosok mindennapos terhelésének számszerűsítésére irányul, és egy munkanap fizikai megterhelésének mennyiségét vizsgálja. Mértékegysége a metabolikus ekvivalens (MET), vagyis a test által elfogyasztott energia mennyisége, az alapanyagcsere oxigénigénye. A felmérés célja, hogy meghatározza és számszerűsítse a kifáradás fogalmát. A tánc során szerzett sérülések hátterében ugyanis a legtöbb esetben a fiziológiai értelemben vett kifáradás áll. Csökken a test motoros kontrollja, a mozgások tudatos összehangolásának képessége romlik. Amikor a gyakorlat öntudatlan ismétléssé válik, a mozdulatok koordinációjának romlása miatt alakulnak ki a sérülések. Ebben a témában kutatott Matthew Wyon is, aki szintén a terhelés mértéke és sérülések közti összefüggést vizsgálta. Eredményeiből meglepő módon az látszik, hogy egy táncos nem feltétlenül a próbateremben van kitéve a legmagasabb terhelésnek. Egy új koreográfia betanulása közben nem emelkedik számottevően a MET, ugyanakkor a próbateremtől félórás sétára lévő étteremig való eljutás észrevétel nélkül növeli a terhelés mennyiségét, és ez felveti a táncosok napjának helyes strukturálását. A cél, hogy a regenerálódásra szánt idő valóban azt szolgálja.

PILATES VAGY SÚLYZÓS EDZÉS?

A balettnövendékek neuromuszkuláris fejlesztésére hozta létre Nico Kolokythas a Strength in Motion & Mind internetről letölthető alkalmazását. Ez olyan erősítő gyakorlatokat tartalmaz, amelyek kifejezetten a baletthez szükséges izomcsoportokat tréningezik, újszerű megközelítésben. Elmondta, hogy a táncosok gyakran rengeteg időt fecsérelnek el a szabadidejükből olyan gyakorlatokra, amelyeknek a hatékonysága nem kielégítő, így növekszik a MET, nincs valódi regenerálódás, ráadásul a fittségi állapot sem javul.

Claire Farmer egyetemi hallgató egy rendkívül aktuális kérdést, a balett-táncosok erőnléti edzésének fontosságát vizsgálja. A már meglévő eredményeiből kiderül, hogy rengeteg a tévhit ezzel kap-

csolatban. Ebbe az edzés fogalmába tartozik minden ellenállással szemben végzett gyakorlat, így a saját testsúlyos és súlyzós edzések is. Számos mester és intézményi vezető teljes meggyőződéssel hiszi, hogy a társulatának, az iskolájának a programjában szereplő pilatesórák ezzel megegyeznek, miközben edzésmódszertanilag és hatásmechanizmus szempontjából teljesen eltérő a két mozgásforma. A pilatesnek a balett területén alkalmazott jelentőségéről eltérő vélemények születtek. Annyi azonban biztos, hogy ha megvizsgáljuk egy táncos lábszárizmaira ható erők mértékét egy másfél perces, 31 ugrást tartalmazó variáció során, akkor már érthető, miért lenne szükség a táncosok rendszeres erőnléti edzéseire. Ha jobban belegondolunk, a klasszikus balettképzés során a fiú növendékek serdülőkoruktól fogva kezdik elsajátítani a pas de deux, a partnereles fortélyait, mikor a saját súlyukkal szinte megegyező társaikat emelik. Az erre való felkészülésben is kulcsfontosságú szerepe van az erőnléti edzéseknek, ahol az emelések helyes kivitelezésén túl az izmok neuromuszkuláris tréningezése is megvalósul.

VERBÁLIS ABÚZUS ÉS SZORONGÁSOS ZAVAROK A BALETT-TERMEKBEN

A legélénkebb vita egy pszichológiai témákat boncolgató blokkban alakult ki. Számos előadás foglalkozott a fiútáncosok privilegiált helyzetével a klasszikus balettben. Közismert tény, hogy a fiúk létszáma alacsonyabb a képzésben, és ez kivételezett helyzetbe hozza őket a lányokkal szemben. Az interjúk során a lányok elmondták, hogy igen nagy frusztrációt okoz számukra, hogy ellenkező nemű társaikkal szemben sokszor kevésbé tűnnek „értékesnek” a mesterek szemében. Ezzel szemben Helen Clegg éppen azt vizsgálja, hogy a balettos fiúkat a tánc miatti társadalmi diszkrimináció ellenére hogyan lehet megtartani a szakmában. Napjainkban még mindig probléma, hogy sok fiútáncos a környezetében tapasztalt verbális bántalmazás, negatív visszajelzések miatt hagyja el ezt a művészeti ágat, és választ inkább egy társadalmilag férfiasabbnak ítélt szakmát.

Lucie Clements a klasszikus balettnövendékek lámpalázának hátterében álló szorongásos zavarokat kutatja. Interjúi során kiderült, hogy elképesztően magas a szorongásos zavarokkal küzdők aránya,

amelyhez a szülők hozzáállása is nagyban hozzájárul. Azok a vendégek, akiknek a szülei a táncszakmában is érintettek, nagyobb eséllyel szoronganak, mivel úgy érzik, hogy teljesítményükkel nemcsak a mestereiknek, hanem szüleiknek is meg kell felelniük.

Több beszélgetés és vita érintette az oktatásában mindenhol jelenlévő verbális abúzus kérdéskörét. A klasszikus balettképzés során elvárt fegyelem és szigor nem lehet egyenlő a verbális és/vagy fizikai bántalmazással. A balett-terem nem válhat feszült és frusztrált felnőttek dühöngőjévé. Több neurológiai kutatás bizonyítja, hogy a megfélemlítés okozta szorongás káros hatással van az egyensúlyérzékelésre, növelve a sérülések veszélyét.

Aline Haas a táncnak a Parkinson-kór tüneteire és a betegség lefolyására való hatását kutatja. A brazil kutató mozgástudományból doktorált, kutatását jelenleg Angliában végzi, amelyben számos egyetemi hallgató segít, többek között Nagy Fruzsina táncos, aki a Testnevelési Egyetem hallgatója, és jelenleg Erasmus program keretében tartózkodik a Wolverhampton Egyetemen.

Összességében elmondható, hogy a táncmedicinával kapcsolatos kutatások száma elképesztő iramban gyarapodik, egyre több tudományosan hiteles eredményt publikálnak, segítve ezzel a táncal foglalkozó szakemberek – balettmester, orvos, gyógytornász, koreográfus, dietetikus, pszichológus, coach – munkáját, hiszen a cél közös: a táncművészet hagyományainak ápolása, a piac- és versenyképes, fizikailag és mentálisan is egészséges utánpótlás képzése. ■

A klasszikus balettképzés során elvárt fegyelem és szigor nem lehet egyenlő a verbális és/vagy fizikai bántalmazással. A balett-terem nem válhat feszült és frusztrált felnőttek dühöngőjévé.

A FELEDI PROJECT MOZGALMAS 2019–2020-AS ÉVADA

Négy bemutatót és egy felújítást tervez a Feledi Project külföldi meghívások, továbbjatszások és felkérések mellett.

Új, kétrészes bemutatójukra a CAFe Budapest Kortárs Művészeti Fesztiválon kerül sor október 19-én Orfeusz és Revenge (Élektra) címmel a Müpában.

Feledi Jánosnak, a Magyar Művészeti Akadémia Ösztöndíjprogramja díjazottjának két koreográfiáját olyan alaptörténetek inspirálják, amelyek az antikvitás óta újra és újra ihletet adnak költőknek, drámaíróknak és zeneszerzőknek. A szerelméért az alvilágba leszáll dalnok, Orfeusz meséjét már-már rockzenét idéző energiával idézi fel Szentpáli Roland tavaly bemutatott kompozíciója.

Élektra bosszúdrámája Euripidész tragédiája és Richard Strauss operája nyomán elevenedik meg, s miként a nagy elődöknél, ezúttal is a megbékélés, a bosszú és a háborgó lelkiismeret által szított örület feszül egymásnak.

A társulat meghívást kapott Algériába, a 10. Nemzetközi Kortárs Tánc Fesztiválra, amit 2019. november 19–24. között rendeznek.

Feledi János a Budafoki Dohnányi Zenekar felkérésére produkciót készített Mendelssohn: Die erste Walpurgisnacht című zeneművére. A darabot 2020. február 1-jén mutatják be a Müpa hangversenytermében.

FELEDI JÁNOS TÁVOZOTT A KÉT ÉLÉRŐL

Feledi János szeptember 1-jével saját kérésére távozott a Közép-Európa Táncszínház művészeti vezetői székéből. A táncművész-koreográfus a jövőben alkotói feladataira és a Feledi Project munkáira kíván koncentrálni. Következő bemutatója október 19-én lesz Orfeusz, Revenge (Élektra) címmel, amelyben a Táncművészeti Egyetem modern szakirányú évfolyama is közreműködik.

SZÜRREÁLEST DALÍTÓL MAGRITTE-IG A PR-EVOLUTIONNEL

Szürreális képzőművészeti álmok találkoztak szeptember 14-én a tánc valóságával azon az összművészeti partin, amelyet a Magyar Nemzeti Galéria szervezett a szürrealista mozgalom legismertebb alkotóinak munkáit összegyűjtő kiállításának félidején.

A Tigrisbukfenc a felhők felett című egész estés program nyitóeseményén bemutatkozott Nemes Zsófia legutóbbi sikerdarabja, a Magritte – Felhőember egy részlete is. A PR-Evolution Dance Company április elején mutatta be a belga képzőművész egyszerre groteszk és humorral teli világát, számos táncképben meglevenítve az uniformizált társadalom elé görbe tükröt tartó vallon festő alkotásait. A mostani rendezvény szerencsés találkozása a művészeti ágaknak, ahol a nézők a 1920-as évek szürrealista képeinek továbbgondolását láthatták.

A társulat október 11-én mutatja be Igor Sztravinszkij 1918-ban született kamaraszerzését, A katonák történetét, amely a zene, a színház és a tánc kísérleti összekapcsolása. Az első előadás a lausanne-i Városi Színházban egy miniatűr színpadon külön szereplő játszotta az ördögöt és a katonát, a jeleneteket narrátor szövege kötötte össze, s két táncos illusztrálta a zenét. A darab, amely beavató színházi előadásként is debütál majd, Dinya Dávid karmester irányításával élő zenekísérettel kerül színre, és egy színházi játékkal kiegészülve nívós összművészeti produkciót alkot.

SZŐULBAN VENDÉGSZEREPELT A BUDAPEST FŐVÁROS BARTÓK TÁNCGYÜTTES

Kétnapos nemzetközi táncfesztivál magyar résztvevője volt a Budapest Főváros Bartók Táncgyűttes Dél-Korea fővárosában. Szöul mintegy félszáz testvérvárosának képviselőjében számos néptáncsoport lépett fel a Seoul Plaza és a Music Café színpadán.

MEGTARTOTTA 41. ÉVADNYITÓ TÁRSULATI ÜLÉSÉT A GYŐRI BALETT

A Győri Balett társulata új tagokkal bővül a 2019/2020-as évadban Jó Leá Napsugár és Szentiványi Richárd személyében, mindkét fiatal tehetség a Magyar Táncművészeti Egyetemről érkezett.

Az együttes nagyszabású programsorozattal készül a kerek évforduló megünneplésére, könyvbemutató, kiállítás, pódiumbeszélgetés mellett egy az első bemutatót napra pontosan 40 évvel követő grandiózus színpadi show keretében ünneplik majd az egykori és jelenlegi művészek a Győr és a nagyvilág színpadain négy évtized során aratott sikert.

A jubileumi gálát követő héten, november 9-én mutatják be a Győri Nemzeti Színház Nagyszínpadán Velekei László Harangozó- és Seregi-díjas koreográfus új alkotását, a Lev Tolsztoj regénye nyomán színpadra kerülő Anna Karenina című produkciót.

JUBILEUMI PROGRAMSOROZAT

Október 30., 17.00 – Győri Balett 40

– a Győri Fotóklub kiállítása az Esterházy Palotában

November 2., 15.00

– pódiumbeszélgetés az alapítókkal

– a beszélgetést vezeti: Werner Krisztina újságíró

November 2., 18.00

– Gombár Judit-émlékiállítás

November 2., 19.00 – jubileumi gálaest

– az ünnepi gálaműsort vezeti: Bősze Ádám

YULI

BILLY ELLIOT MADE IN HAVANNA

Út a királyi operába

– spanyol-kubai-angol-német életrajzi dráma, zenés film, 111 perc,

2018, bemutató: 2019. augusztus 22.,

forgalmazó: Cirko Film

Péli Nagy Kata jegyzete

Kubában mindenki táncol: salsát, mambót, merengue-t, reggaetont, rueda de casinót, sont, yambút... Így aztán egyáltalán nem könnyű megnyerni még egy street dance csatát sem egy eldugott romos grundon, de a kis Carlosnak sikerül. Ennek persze nemegyszer verés a vége, vagy a legyőzött és annak bandája, vagy a keresésére indult apja „agyalja meg”. Utóbbi később jónak látja, ha a gyereket beadja a szigorúságáról híres balettiskolába, hadd táncoljon, ha már annyira akar. Később pedig azért hasít szíjat a hátaból, mert annyira azért mégsem akar táncolni, hogy a családi életből kiszakítva egész nap a rúd mellett „vaganováskodjon”. Ott csak szabályok vannak, semmi improvizáció (abban igazán jó), ráadásul az egykori haveroktól is megkapja, hogy „cicanacis

gyökér” lett. A rabszolgacsaládból származó apa a szűkös anyagi létből való kitörést és a hírnevet vizionálja fia jövőjében, a világ egyik legjobb balettiskolájának tartott intézmény mesterei pedig életük legnagyobb lehetőségének tartják a csiszolatlan gyémántnak vélt Yulit. A bentlakásos intézetbe kényszerített és ott beilleszkedni képtelen gyerek érzései és szándékai senkit nem érdekelnek. Carlos Acosta valóban ki akart törni a havannai reménytelenségéből? Tényleg világhírű szeretett volna lenni? A filmből úgy tűnik (márpedig az életrajzi film írója ő maga volt), hogy korántsem. Csak táncolni akart, csak szeretett és tudott. Hol billen át mégis a számára kibírhatatlan napi rutin a tánc iránti elhivatottságba? A film meglehetősen elnagyoltan ábrázolja ezt

a pillanatot, nincs nagy vívódás: egy vendégművész a szabadtéren felállított színpadon, az úttörő-egyenruhában felsorakoztatott balettnövendékek előtt eltáncolja a Kalóz híres variációját. (Miért mindig a Kalózt táncolják ilyenkor? Mintha nem lenne más remekbe szabott férfiszerep.) A kis Acosta egész éjjel a zuhogó esőben próbálja a kombinációkat.

Iciar Bollaín filmje, az Út a királyi operába nem különösebben kiemelkedő filmművészeti alkotás, de nagyon szerethető, különösen annak fényében, hogy kevés olyan táncfilm születik, amely valóban a táncosról, a művészről szól, és nem körítés a moziélvezet fokozására.

Minden benne van, ami a táncos életrajzi filmek receptúrájában eddig már bevált: a mélyszegénységben élő és kitörni vágyó gyerek, akinek szinte az első mozdulatában hozzáértő szemek felfedezik a csillogó tehetséget. A korszakra jellemző társadalmi feszültségek, politikai és közéleti megmozdulások archív híradós bejátszásokkal, a gyermekközösség gúnyolódásai, egy kemény akaratú szülő, egy beteg vagy szellemileg leépült hozzátartozó és persze az eszeveszett küzdelem a balett-terem unalmas óráin valamiért, aminek még az ígérete is abszurd, a világhírnév.

Miért érdemes mégis megnézni ezt a filmet? Mert Carlos Acosta hitelessé teszi. Noha ez a produkció sem lép túl a balett misztikumán, nem ad többet, mint néhány képkockát a baletttrúdnál unostalan elvégzett pliékből – istenem, még a jeteig sem jutunk el soha! –, és mintha a balettirodalomban nem lenne más férfivari-

áció, csak a Kalózé. Sohasem tudjuk meg, hogy mi is a zsenialitás biztos jele, mitől lett Yuli, aki egy indián hősről kapta becenevét, az első perctől irdatlan tehetségnek kikiáltva.

A két idősíkon mozgó történet egyik szála Acosta karriertörténetét követi nyomon gyerekkorától kezdve a londoni Royalig, a másik pedig már a mai Havannában játszódik, ahová visszatérve megalapítja saját társulatát, és az életéről szóló kortárs balettmű próbafolyamatát látjuk. Életének meghatározó epizódjai valóban izgalmas, néhol lírai, néhol energikus és elégikus szólók, kettősök és kartancok formájában jelennek meg. Nem kérdés, Acosta koreográfusként is eredeti, remekül ötvözi a kubai táncokban fellelhető afrodinamikát a balett eleganciájával. Acosta valamennyi inkarnációja, korábbi énjének megszemélyesítője hiteles és rendkívül tehetséges táncos. A kis Yulit Edison Manuel Olveyra Núñez, a fiatal kori művészt Keyvin Martínez kelti életre; az édesapját alakító színész, Santiago Alfonso szintén nem idegen a tánc világában. Az önéletrajzi regényből Paul Laverty írt forgatókönyvet.

Az Acosta-történetben a nyomortól a hírnévig vivő út legizgalmasabb része még hátravan. A „nyugdíjba” vonult táncművész ugyanis visszatért Havannába (a filmet látva ez nem is lehetett kérdés), és megalapította saját társulatát, ahová kubai táncosforrások szerint hosszú, tömött sorban álltak a próbatáncra várók, szabadabb előadói és alkotói lehetőséget keresve. Ráadásul a mester ragyogóan ötvözi az afroalapú kubai táncokat a balett eleganciájával és technikai bravúrával. Havanna pedig ámul, és ez így van rendjén. ■

Csipkerózsika és Carmina Burana PÉCSETT

Októberben két nagy sikerű produkcióját is színpadra viszi a Pécsi Balett. A szeptemberi bemutató után október 8-án, illetve 9-én újra látható lesz a Pécsi Nemzeti Színház színpadán a Carmina Burana, amelyet Vincze Balázs koreografált. Október közepén a gyerekeké a főszerep, hiszen egy klasszikus mesét, a Csipkerózsikát elevenítik meg a színpadon. Csajkovszkij csodálatos zenéjére, Bozsik Yvette koreográfiájával, a mese fordulatos, humoros cselekményével, látványos díszlettel és szépséges jelmezzel várják a gyerekközönséget. A produkciók a Pécsi Balett Nonprofit Kft. és a Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Kft. együttműködésében, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jöttek létre.

2019/2020: „Mesés évad” Szegeden

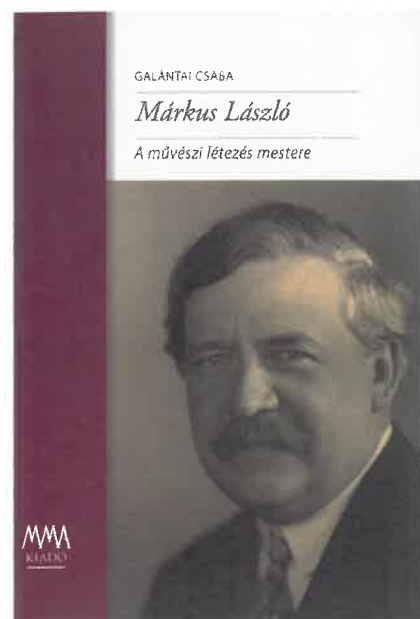
Az új évadban kicsiknek és nagyoknak egyaránt állít színpadra Juronics Tamás művészeti vezető. Novemberben a Hamupipőke című mesebalett lesz a társulat első bemutatója a Szegedi Nemzeti Színházban és a Müpa Fesztivál Színházban. Ezt követi 2020 februárjában a felnőtt mese, a Coppélia a Szegedi Nemzeti Színház Kisszínházában és a Nemzeti Táncszínházban. Újabb turnékra indul az együttes: először Plovdivba, a 2019-es év kulturális fővárosába utazik, ezt követően Mexikó tizenhét különböző városában képviseli Szegedet és Magyarországot, majd Brüsszelben a Cirque Royal Színházban lépnek színpadra.

Az idén is a szakma legrangosabb elismeréseivel díjazták a Szegedi Kortárs Balett munkáját, táncművészeit. Ezúttal a Magyar Táncművészek Szövetsége Takács Zsófiának ítélte oda az évad legjobb kortárs-modern női táncművésze elismerést, Szgyártó Szandra pedig az Imre Zoltán-díjat vehette át Szegeden.

Búcsúzik a társulattól Bacsó Gabriella, Aradi Zolt, Hegedűs Tamás, ők máshol folytatják művészi vagy éppen civil karrierjüket.

Bolvári-Takács Gábor könyvajánló

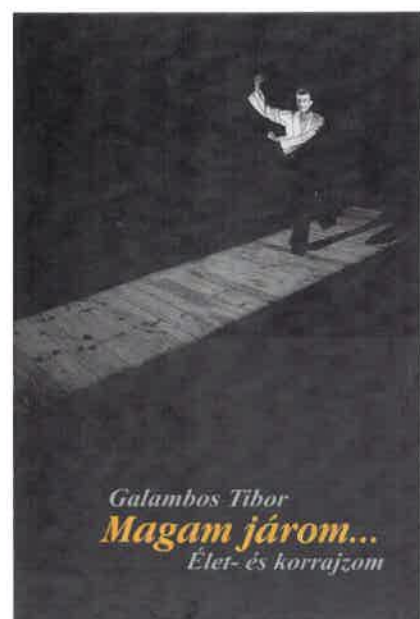
Márkus László, a nagy formátumú színházi szakember – rendező, díszlet- és jelmeztervező, drámaíró, kritikus, művészetpedagógus – az Operaház igazgatójaként 1935–44 között a fiatalon elhunyt Radnai Miklós örökébe lépett az 1923-tól betöltött főrendezői státuszából. Előbbi posztján A csodálatos mandarin 1931-es bemutatása fűződhetett volna a nevéhez, ha a premier el nem marad. Övé volt viszont a Hány János és a Székely fonó ősbemutatója. Igazgatóként a magyar táncművészet jövőjét meghatározó döntéseket hozott. Ő nevezte ki 1936-ban Harangozó Gyulát vezető koreográfusnak, s hívta meg Nádasi Ferencet 1937-ben az operai balettiskola újjászervezésére. Irányítása alatt került színpadra például Hubay Jenő Csárdajelenete, Mihály János és a Borogyin Igor hercegéből önállósult Polovec táncok.

Galántai Csaba: Márkus László
A művészi létezés mestere
MMA Kiadó,
Budapest, 2018, 264 o.
ISBN 978-615-5869-03-7

2007 óta rendezik meg a székely történelmet, kultúrát, tudományt és gazdaságot tárgyaló tematikus tanácskozássorozat az erdélyi Énlakán. A kötet a 2015. évi ötödik konferencia közel húsz előadásának túlnyomó többségét tartalmazza. A néptánc kutatás kiválóságai közül felhívjuk a figyelmet Bali János A székely népzene és néptánc bekerülése a magyar nemzeti kultúrába; Dóka Krisztina A székely kalákától a csúrdöngölőig; Jánosi József Erdővidéki táncélet az 1940–1998 közötti időszakban; Lázár Katalin Ütemparos és strofikus dallamok a székelyföldi népi játékokban; Mihály János Táncalkalmak, vigasságok a régi Székelyföldön című tanulmányaira. A kötet tartalma audiovizuális és pdf formában DVD-melléklettel is megtalálható.

Székely népzene és néptánc
Szerkesztette: Pávai István–Sófalvi Emese
Hagyományok Háza – Pécsi Tudományegyetem
– Pro Énlaka Alapítvány,
Budapest–Pécs–Énlaka, 2018, 234 o.
ISBN 978-963-7363-98-6

A szerző a hazai táncélet jól ismert személyisége, néptáncművész, koreográfus, kulturális menedzser. 1953-ban végzett az Állami Balett Intézet népi táncsoportvezető szakán. Táncművészi pályája 1951–70 között a SZOT Művészegyesületben, a Honvéd Egyesületben és a Budapest Táncgyűttesben bontakozott ki. Koreográfusként a Vasas, a Vadrózsák és az Avaz Táncgyűttesben alkotott. 1970-től az Erkel Néptáncgyűttes vezető koreográfusa. 1972-től máig a Fészek Művészklub igazgatója. 1980–2000 között alapító igazgatóként vezette a Táncforumot, a Nemzeti Táncszínház jogelődjét. 1976-tól a Magyar Táncművészek Szövetsége titkára, 1989–90-ben főtitkára. Életrajzi kötetében fényképek, korabeli plakátok, újságcikkek s más egyedülálló dokumentumok illusztrálják Jálcis Kinga életútinterjúját.

Galambos Tibor: Magam járom...
Élet- és korrajzom
Magyar Táncművészeti Egyetem,
Budapest, 2019, 304 o.
ISBN 978-615-5852-04-6

Táncművészet
A hazai táncágazatok művészeti és szakmai közéleti folyóirata
Alapítva: 1951. újraindítva: 2014
Korábbi főszerkesztők: Ortutay Zsuzsa (1951–1956), Maác László (1976–1990), Kaán Zsuzsa (1991–2011)
Főszerkesztő: Péli Nagy Kata
Olvasószerkesztő: Réfi Zsuzsanna
Arculat és tördelés: Lerch Péter–Grafoid Stúdió
Szerkesztőségi titkár: Koltai Györgyi
Korrektúra: Baross Gábor
Tanácsadó testület:
Szakály György (elnök), Bozsik Yvette, Demcsák Ottó, Diószegi László, Erti Péter, Fodor Zoltán, Halász Tamás, Juhász Zsolt, Kiss János, Mihályi Gábor, Pataki András, Topolánszky Tamás, Török Jolán, Vincze Balázs, Zsuráfszky Zoltán
www.tancmuveszet.hu
ISSN 0134-1421

E számunk elkészítésében közreműködtek:
Szöveg: Bolvári-Takács Gábor, Böcs Annamária, Gara Márk, Geréb Fruzsina, Kovács Péter, Ladjászki Márta, Macher Szilárd, Mészöly Gábor, Péli Nagy Kata, Réfi Zsuzsanna, Sándor Ildikó, Truppel Mariann, Török Ákos, Varga Nóra
Fotók: Jókuti György, Kericsmarics Eszter, Korniss Péter, Mats Backer, Mészáros Csaba, Puskel Zsolt, Schiller Kata, Szabó Roland, Tiló Stenge!

Megjelenik a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, a NKFIH K115676 kutatás keretében.

nk
Nemzeti Kulturális Alap

Szakmai együttműködő partnerek:
Magyar Táncművészek Szövetsége,
Martin György Néptáncszövetség,
PIM Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet Táncarchívuma,
Táncpedagógusok Országos Szövetsége

Laptulajdonos: Noverre Táncművészeti Alapítvány
Kiadja a Magyar Táncművészeti Egyetem.

Felelős kiadó: az egyetem rektora

Szerkesztőség és kiadó: 1145 Budapest, Columbus u. 87–89.
A épület, m.fsz. 12/b

E-mail: tancmuveszet@nte.hu
Telefon: +36 1 273 3434

Megjelenik negyedévente.
Egy szám ára: 400 Ft. Előfizetési díj egy évre 1500 Ft.
Előfizethető a kiadó címén, a www.tancmuveszet.hu honlapon, vagy átutalással a 10032000-01493263-00000000 számlaszámra.

Nyomdai munkák: Keskeny és Társai 2001 Kft., Budapest

Címlapfotó: Lakatos János

A címlapon: Gyurmánczi Diána és Jekli Zoltán, a Győri Balett táncművészei

KITÜNTETÉSEK, DÍJÁTADÁSOK

A TÁNCMŰVÉSZET TERÜLETÉRŐL AZ ALÁBBI TÁNCMŰVÉSZEK, ALKOTÓK, MŰVÉSZETI TERÜLETEN DOLGOZÓ KOLLÉGÁK VEHETEK ÁT KITÜNTETÉST

MAGYAR ÉRDEMREND KÖZÉPKERESZTJE

kitüntetést kapott:

DR. DIÓSZEGI LÁSZLÓ
koreográfus, történész,
a Telegi László Alapítvány igazgatója

A NÉPMŰVÉSZET IFJÚ MESTERE

díjban részesült:

CSASZTVAN ZSUZSANNA népdalénekes,
a Duna Művészegyesület művészeti titkára

DUDÁS DÁVID néptáncos

MAROSY GERDA néptáncos

IFJ. ZSURÁFSZKI ZOLTÁN néptáncművész,

a Hagyományok Háza
– Magyar Állami Népi Együttes tagja

A NÉPMŰVÉSZET MESTERE

díjat kapott:

TÓFALVI „GÖDRI” ÁRPÁD táncos

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT

kitüntetést vehetett át:

SUSANNA EGRI balettművész,
az Egri a Táncért Alapítvány társalapítója

NÉMETHY SÁNDOR balettművész

MAGYAR EZÜST ÉRDEMKERESZT

kitüntetést vehetett át:

ANTAL ZSOLT táncművész,
a Hargita Nemzeti Székely
Népi Együttes tagja

JENDRICS GÁBOR, a Hagyományok Háza
Színpadtechnikai Műszaki Osztályának
vezetője

KIS ZOLTÁN néptáncművész,
a Hagyományok Háza
– Magyar Állami Népi Együttes tagja

MILKOVIĆ GABRIELLA,
a Magyar Állami Operaház
– Magyar Nemzeti Balett nemzetközi
kulturális menedzsere

OTTLIK MÁRTA LAURA, a Budapesti
Operettszínház címzetes magántáncosa

TÓTH KAROLINA táncművész,
az egri Gárdonyi Géza Színház
– GG Tánc Eger tagja

MAGYAR BRONZ ÉRDEMKERESZT

kitüntetést vehetett át:

FARKAS FANNI RITA néptáncművész,
a Hagyományok Háza
– Magyar Állami Népi Együttes tagja

LŐRIK-NAGY KATALIN,
a Nemzeti Táncszínház művészeti
menedzsere

PÖNTÖR BERNADETT,
a Győri Balett titkárság vezetője

MARTIN GYÖRGY-díjban részesült:

DR. FÉLFÖLDI LÁSZLÓ néptánckutató

STOLLER ANTAL koreográfus,
a Vitézi Ének Alapítvány kuratóriumi elnöke,
a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja

SZABADI MIHÁLY népművelő, koreográfus

VARGA ZOLTÁN nyugalmazott koreográfus

**A FÜLÖP VIKTOR
TÁNCMŰVÉSZETI
ÖSZTÖNDÍJ DÍJAZOTTJAI:**

Klasszikus balett kategória:

RÓNAI ANDRÁS balettművész,
a Magyar Nemzeti Balett címzetes
magántáncosa

Kortárs tánc-kategória:
KELEMEN DOROTTYA ÁGNES
táncművész, koreográfusasszisztens
GG Tánc Eger

KERESZTES PATRIK ÁDÁM
független táncművész

Néptánc-kategória:
ALMÁSI BERTA CSILLA néptáncművész,
Magyar Állami Népi Együttes

GERA ZOLTÁN, a Duna Művészegyesület
tagja, a Fitos Dezső Társulat szólistája

Koreográfus kategória:
JENNA JASMIN JALONEN
független táncművész, koreográfus

PIRÓK ZSÓFIA DOROTTYA
táncművész, koreográfus,
a FlamenCorazónArte Táncszínház
művészeti vezetője

SÁNTA-BÍRÓ ANNA néptáncművész,
Budapest Főváros Bartók Táncgyűttes
művészeti vezetője, a Magyar Nemzeti
Táncgyűttes táncos szólistája

Tánc tudomány-kategória:
ALBERT DOROTTYA tánckritikus

Pedagógiai kategória:
ÚJVÁRI MILÁN független táncművész,
előadóművész, táncpedagógus, koreográfus

**JUNIOR PRIMA 2019
DÍJAT KAPOTT**

BACSÓ LILLA táncművész,
néptáncpedagógus

NÉMETH ANTAL táncművész,
néptáncpedagógus

SÁNTA-BÍRÓ ANNA táncművész,
néptáncpedagógus